

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XXI

ЛЮТИЙ — 1971 — FEBRUARY

ч. 187

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА :

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario.

M. Filenko,
40 Strathcona Rd.
St. Catharines, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Головний представник
Mr. Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005.

Mr. Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln,
Hopewell, N. J., 08525.

Mr. Iw. Hryunko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

Mr. L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warrens, N. Y., 16134.

Mr. W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144.

У. Зах. Німеччині:

Mr. Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

Листування з редакцією та
адміністрацією просимо
слати на адресу:

MOLODA UKRAINA
Postal Station "M", Box 40
Toronto 21, Ontario, Canada

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редакція Колегія.

Адреса ЦК ОДУМ-у:

O.D.U.M.

221 Edridge Way
Catonsville, Md. 21228, USA

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ :

Річна передплата: 12 чисел. — На два роки: 24 чисел.

У США:

12 чисел — \$5.00 (амер.); 24 числа — \$9.00 (амер.)

У Канаді:

12 чисел — \$5.00 (канадських), 24 числа \$9.00 (канадських)

Ціна одного примірника у США і Канаді: 50 центів.

В усіх країнах Південної Америки:

12 чисел — \$2.00 (американських); 24 числа — \$3.50 (америк.).

Ціна одного примірника: 0.25 amer. dol.

В усіх країнах Європи:

12 чисел — \$2.50 (америк. дол.), 24 числа — \$4.50 amerik. dol.)

Ціна одного примірника: 0.30 amer. dol.

В Австралії:

12 чисел — \$3.00 (австр. дол.); 24 числа — \$5.00 (австр. дол.)

Ціна одного примірника: 0.30 amer. dol.

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журнала, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupons) на суму 25 канадських центів.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Л. Українка — Бояріння. Рятівниця народних скарбів. Л. Дончук — Клава. М. Гаврилюк — Україністика в Чікагському університеті. З одумівського життя і праці. Сторінка Юн. ОДУМ-у. На дозвіллі.

На обкладинці: Леся Українка. Фото 1890 р.

Леся УКРАЇНКА
25. 2. 1871 — 1. 8. 1913

БОЯРИНЯ

Драматична поема

Написана ця поема в Гелуані, коло Каїра, в Єгипті, протягом трьох днів (27-29. IV. 1910 року).

За життя Лесі Українки "Боярня" не друкувалася. Вперше надруковано її 1914 року, вже по смерті письменниці, в часописі "Рідний край", 1914, ч. 1-6. В 1918 році цей твір було видано окремою книжкою у Катеринославі (тепер Дніпропетровськ). І в першому і в другому виданні текст подано за рукописом авторки. Подаемо "Боярню" з видання, що друкувалося за катеринославським виданням.

В Україні цей твір Лесі Українки тепер не друкується.

РЕДАКЦІЯ

I

Садок перед будинком не дуже багатого, але значного козака з старшини, Олекси Перебійного. Будинок виходить у садок велиkim рундуком, що тягнеться вздовж цілої стіни. На рундуку стіл, дзиглики; на столі, прилагоджено до вечери. Стара Перебійниха дає останній лад на столі, їй помагає дочка її Оксана і службівка. Через садок до рундука ідуть Перебійний і Степан, молодий парубок у московському боярському вбранні, хоча з обличчя йому видно одразу, що він не москаль.

Перебійний (до гостя).

Моя стара управилась хутенько!
Дивись, уже спорудила й вечерю,
поки ми там на цвінтари балачки
проводили.

Перебійниха (зіходить трохи з рундука назустріч гостеві). Боярине, прошу
зажити з нами хліба-солі.

Степан (уклоняючись). Рад-би,
шановна пані-матко, та не смію,
коли-б не гнівались старі бояри, —
я й так уже давно від них одбився.

Перебійний. Про них ти не турбуйся. Підкоморій їх запросив на бенкет, а тебе я випрохав до нас: "Я сам, кажу їм, щось недугую трохи, то не можу на бенкетах гуляти, а Степана, по давній приязні до його батька, хотів-би пригостити в себе в хаті. Він молодик, йому ще не пристало на бенкети великі учащати". Боярам, видно, вже запах медок та варенуха, отже роздобрились та й мовили: "нехай собі парнішка сидить у тебе хоч і до від'їзду. Навіщо він нам здався?"

Степан.

пан-отченьку!

От спасибі,

(Зіходить на рундук з господарями).

Перебійний. Я джурі накажу,
нехай перенесе твоє манаття
до нас, та й забере тебе в полон,
поки не визволять бояри.

Степан.

Боже!

Такий полон миліший од визволу.

Перебійниха (до Оксани).

Піді лиш, доню, там пошли Семена.

(Оксана виходить і незабаром вverteається).

Степан. Якби лиш я не став вам на заваді...

Перебійниха. От-б таки! Ще в нас у хаті стане
для гостя місця!

Перебійний. Ти, синашу, в мене
забудь всі церегелі. Тож зо мною
небіжчик батько твій хліб-сіль водив,
укупі ми й козакували.

(Садовить Степана і сам сідає при столі.
До Оксани).

Дочко,
ти-б нас почастувала на початок.

(Оксана наливає з сулійвки дві чарки—
батькові й гостеві).

Оксана. Боярине, будь ласка, призволяйся.

Степан (узявши чарку, встає і вклоняється
Оксані).

Дай Боже, паничко, тобі щасливу
та красну долю!

Оксана. Будь здоровий, пивши.

(Степан, випивши, знов сідає. Оксана частує
батька. Всі вечеряють).

Перебійний (до Оксани).

А він спочатку не пізнав тебе,
ти знаєш? Запитав: яка то панна
у першій парі корогву несе?

Оксана (усміхаючись і поглядаючи на Степана).
Коли?

Перебійний. Та отоді-ж, як ти на трійцю
в процесії між братчицями йшла.

Степан. Ти завжди носиш корогву?

Оксана (з певною самовтіховою). А як-же,
я перша братчиця в дівочім братстві.

Перебійний (жартівливо підморгнувші).

Се вже тобі не та мала Оксанка,
що ти, було, їй робиш веретенця.

Оксана. Ті веретенця й досі в мене є...

(Замовкає, засоромившись).

Степан (втішений). Невже?

Оксана (перебиваючи ніякову для неї розмову.
До матері).

А де се, мамо, наш Іван?

Перебійниха.

Та де-ж? На вулиці між товариством.

Іван (Оксанин брат, молодий козак, увіходить з будинку).

Ба ні, я тут. Давайте, мамо, істи.

Перебійниха.

Ти-б уперід хоч привітався з гостем!

Іван (сідаючи, недбало).

Ми вже віталися там коло церкви.

Перебійний. Він буде мешкати в нас до від'їзду.

Іван (так само).

От як? Щож, добре... Слухай-но, Оксано,—
ця страва вже простигла, принеси
свіжішої.

Оксана (уражена його недбалим тоном).

Служебка зараз прийде,
то й накажи їй.

Іван. Ба, яка ти горда! (До Степана).

У вас там на Москві либонь дівчата
так бришкати не сміють?

Степан. Я московських
дівчат не знаю.

Оксана. Як-же се?

Степан. Я власне
недавне на Москві. Поки ще батько
живі були, я в Києві, в науці,
при Академії здебільша пробував,
а вже як батько вмерли, я поїхав
до матери на поміч.

Перебійниха. Чом ти ліпше
сюди не перевіз матусі?

Степан. Трудно.
Нема при чім нам жити на Вкраїні.
Сами здорові знаєте, — садибу
сплюндровано було нам до цеглини
ще за Виговщини. Були ми зроду
не дуже так маєтні, а тоді
й ті невеликі добра утеряли.
Поки чогось добувся на Москві,
мій батько тяжко бідував із нами.
На раді Переяславській мій батько
подавши слово за Москву, додержав
те слово вірне.

Іван. Мав кому держати!
Лихий їх спокусив давати слово!

Перебійний. Тоді ще, сину, на-двоє гадалось,
ніхто не знов, як справа обернеться...
а потім... присягу не кожне зрадить...

Іван (іронічно). Та певне! краще зрадити Вкраїну!

Степан (спалахнув, але стримався).

Не зраджував України мій батько!
Він їй служив з-під царської руки
не гірш, ніж вороги його служили
з-під польської корони.

Іван. Та, звичайне,
однаково, чиї лизати п'яти,
чи лядські, чи московські!...

Степан. А багато
було таких, що самостійно стали?

Перебійний (до Івана).

Сутужна, сину мій, вкраїнська справа...
Старий Богдан уже-ж був не дурніший
від нас з тобою, а проте-ж і він
не вдергався при власній силі.

(Перебійниха, нахилившись синові до вуха,
шепоче щось. Той нетерпляче стріпуете чубом).

Іван.

Батьку!
Що там замазувати? Кажімо правду?
Се річ не власна, се громадська справа!
Якби таких було між нами менше,
що, дома чесний статок протесавши,
понадились на соболі московські,
та руки простягали до тієї
"казні", як кажуть москалі...

Перебійниха.

Іван!

(Сіпає сина за полу).

Степан. Не за-для соболів, не для казні
подався на Москву небіжчик батько!
Чужим панам служити в ріднім краю
він не хотів, волів вже на чужині
служити рідній вірі, помагати
хоч здалека пригнобленим братам,
єднаючи для них цареву ласку.
Старий він був обстоювати збройно
за честь України...

Іван.

Ти-ж молодий,—
чому-ж ти не підіймеш тої зброї,
що батькові з старечих рук упала?

Степан. Як поясню тобі?... Коли ще змалку
навчав мене з письма святого батько,
то він мені казав напам'ять вивчити
про Каїна та Авеля. "Мій сину,
мовляв, пильний, щоб міг ти з ясним оком,
а не з тъмним, не тримяним, не тремтячи мов Каїн.
Небесному Отцеві одповісти.
коли тебе спитає: "де твій брат?"
А як-же можу я на Україні
здійняти зброю так, щоб не діткнути
ніколи нею брата?... І невже
мушкет і шабля мають більше сили
та чести, ніж перо та щире слово?
Ні, учено мене, що се не так!

Перебійний. Не звикли якоси ми такого чути...
проте... було-б на світі може менше
гріха і лиха, якби всі гадали
по-твоєму...

Іван (згірдливо). Се в Києві ченці
навчають отакого!

Оксана.

Ти-ж, Іване,
у Києві не вчився. Звідки знаєш,
чого там научають?

Іван (зачеплений). От знайшлася
зненацька оборонниця для тебе,
боярине!

Оксана. Я тільки правду мовлю...

(Засоромлена подається з рундука в садок.
Увіходить з будинку на рундук джура).

Джура. Там, пане, я приніс для гостя речі.

Перебійний. Ходім, Степане, покажу, де маєш
в нас мешкати.

Степан (до Перебійниха). Спасибі, пані-матко,
за хліб, за сіль!

Перебійниха (з косим поглядом на сина).

Пробач, коли що може
прийшлося на перший раз не до сподоби...
(Степан з Перебійним і джурою йдуть у
будинок).

Перебійниха (до Івана нишком).

Ну й ти-ж таки! Хто-ж так говорить
з гостем?

Іван. Ат! Хай-же він хоч раз почує правду!

Перебійниха. Адже ти чув, що він казав...

Іван.

Овва!

бурсак та щоб не вмів замилити очі!

Перебійниха. Мені він до сподоби, — добрий хлопець,

такий увічливий...

Іван. Та вам вже, звісно, язиком приподобатись недовго.

Перебійниха.

Чи сяк, чи так, а вдруге ти не будь таким до гостя гострим! Се-ж неначе на те його ми в хату запросили, щоб ним помітувати. Незвичайно!

Іван. Та вже гаразд, не буду зачіпати.

(Зіходить з рундука).

Перебійниха. Куди ти?

Іван. От піду до товариства.

(Іде через садок, перескакує через тин і зникає. — Увіходить служебка і збирає зо стола).

Перебійниха. Де ти, Оксано?!

Оксана (виходить із-за куща з кухликом у руці).

Ось я, тута, мамо.

Се я барвінок поливаю.

Перебійниха. Справді,

політи слід, — зовсім посох на сонці.

Полий-же й те, що ми пересадили.

(Перебійниха і служебка, зібрали зо стола, йдуть у будинок. — Оксана, поливаючи квітки, співає веснянки. В садку сутеніс. — Степан нишком вила-зить вікном з своєї кімнати на рундуک, прудко та звинно зіскакує з рундука на землю і підходить до Оксани).

Оксана (уриває спів і впускає кухня).

Ой лиxo! Хто се?...

Степан. Панночко, се я.

Прости мене. Ти гніватись не мусиш, бо ти-ж мене сама причарувала, і звабила як соловейко співом.

Я не своєю силою прийшов...

Оксана (засоромлено і разом гордовито).

Боярине, до чого сії речі?

Мені їх слухати не випадає. (Хоче йти).

Степан (затримує її за руку).

Ні, ти не підеш так...

Оксана (вражена, вириває руку).

Се що за звичай?

Я не холопка з вотчини твоєї!

Степан (знищений). Я не хотів образити тебе.

Запевне, вільна ти... Яка журба тобі, що я поїду на чужину з розбитим серцем, що коханий спогад про зустріч милу обілле отрута?

Тобі дарма, дівчино-городніце...

Хто я для тебе? Зайда, заволока...

Адже мене усюди так зовуть...

Ти завтра вже про мене й не згадаєш...

Оксана (спустивши очі).

Хіба ти завтра ідеш?

Степан. Що-ж я маю тобі тут очі мулити собою?

Оксана. Виходить, наче я тебе жену...

Я ще-ж тобі не мовила ні слова...

Степан. Невже я маю ще й того діждатись, щоб ти мені сказала: "вибирайся"?

Оксана (збентежена, зриває з вишні листочки, кусає їх і розщипує в руках).

Який-же ти чудний? Ну, що-ж я мала тобі казати?... Я не звикла так...

Я інших паничів роками знаю і ще від них такого не чувала... а ти... недавно що приїхав...

Степан. Панно!

Ті паничі безжурно похожають на широму дозвіллі по садочках

та вибирають квітку для забави, і тільки ждуть, щоб краще розцвілася.

А я-ж як в'язень, що на час короткий з темниці вирвався і має хутко з веселим світом знову попрощається і розцвіту не має часу ждати.

Мені була-б не для забави квітка, я бачу в ній життя і волі образ

і краю рідного красу. Для мене куточок той, де-б посадив я квітку, здавався-б цілим світом... Я забув, що ти живеш на волі, що для тебе привабного нема нічого там, де я живу, і навіть бути не може...

Оксана (стиха, похиливши голову).

Чого-ж ти так уже у тому певен?

Ти наче думаєш, що я вже справді якась ростина, що в мені немає ні серця, ні душі...

(В голосі злегка бренять слізози. Вона уриває).

Степан (знов бере її за руку, вона не боронить).

Оксано! зоре!...

Пробач... я сам не знаю... я не смію...

(З поривом). Ні, я не можу, я не маю сили тебе зректися! (Пригортас Оксану).

Серденко, скажи чи любиш ти мене? Промов-же слово!

Оксана. Хіба-ж би я з тобою так стояла?

(Ховає обличчя у нього на грудях. — Німа сцена).

Степан. Я завтра старостів зашлю до тебе.

Чи батько твій їх прийме?

Оксана. Татко дуже тебе вподобав і матуся теж.

Степан. Що тілько дам тобі я на чужині замість веселошів рідного краю?

Своє кохання вірне, більш нічого...

Оксана. Не думай, ніби я пуста панянка, що тілько має на умі забави та залицяння. Сі трудні часи думок поважних і дівчат навчили.

Якби ти знов, як туга кров гнітить!...

Степан. Кров?

Оксана. Так. Не раз, вернувшись з походу, лицарство з нами бавиться при танцях.

Простягне руку лицар, щоб узяти мене до танцю, а мені здається, що та рука червона вся від крові, від крові братньої... Такі забави

не веселять мене... Либонь ніколи не прийняла б я перстеня з руки такого лицаря... (Гладить йому руку).
Оця рука від крові чиста.

Степан. Се не всі вважають за честь.

Оксана. А я відразу повернулась до тебе серцем за твою лагідність. Скажи, чи всі такі в твоїй родині?

Степан. Родина в нас мала: сестра й матуся, та брат маленький. Так, вони у мене всі не лихі.

Оксана. Твоя матуся може не злюбить незнайомої невістки?... Що я тоді почну там на чужині, далеко так від роду?

Степан. Ні, Оксано, того не бійся. Мати будуть раді, що привезу я жінку з України, — мій батько, умираючи, бажав, щоб я десь в ріднім краю одружився. Тебе-ж малою мати пам'ятають.
(Знову пригортає її).

Та й хто-ж би не злюбив моєї долі, голубоньки Оксаночки моєї?
Се тільки в пісні всі свекрухи люті, а ти побачиш, як моя матуся тобі за рідну стане.

Оксана. Дай-то Боже!

Степан. Мені тепер здається, що нігде на цілім світі вже нема чужини, поки ми вдвох з тобою. От побачиш, яке ми там кубелечко зів'ємо хоч і в Москві! Нічого-ж там чужого у нашій хатонці не буде — правда?

Оксана. Авже-ж. І знаєш, якось я не дуже боюся тої чужини.

Степан. За мною?

Оксана (усміхається).

Тим певне, що з тобою. Але й так, хіба-ж то вже така чужа країна?
Також віра там однакова, і мову я наче трохи тямлю, як говорять.

Степан. Та мови вже-ж навчитися не довго... ну, ніби трохи тверда... Та дарма!

Оксаночка у мене розумниця, — всього навчиться.

Оксана. Не хвали занадто, бо ще наврочиш!
(Трохи посмутніла). Я вже й так боюся...

Степан. Чого, єдина?

Оксана. Якось так упало се щастя раптом... Я такого зроду не бачила... Всі подруги мої, ті що побралися, багато мали і горя й клопоту перед весіллям, а я...

Степан. Та ще пожди! От може завтра твій батенько мені поріг покаже.

Оксана. Ні, ні, сього не буде, я вже певна.

Степан (жартуючи).

Здається, панночка не раді з того?

Коли-б ще й гарбуза не покотили?...

Оксана. Та годі! Що за жарти?

Степан. От ніяк

не догожу тобі словами! Добре-ж, не буду говорити, коли так!

(Без слів пригортає й милує її. Вона спершу пручаеться, потім піддається його пестощам).

Голос матери (з будинку).

Оксано! Годі вже там поливати!

Вже пізно!

Оксана (кинулася). Мати кличути!...

(Зривається їти).

Степан (утримує її. Пристрасно). Ще хвилинку!..

Хвилиничку!...

Оксана. Я вийду ще до тебе, як мати ляжуть спати.

Степан. Вийди, люба!

Я виглядатиму тебе до світа!

Голос матери. Оксано, де ти?

Оксана. Ось я йду, матусю!

(Ще раз на прощання обіймає Степана і йде до будинку).

(Далі буде)

ВИЙШЛА КНИЖКА

"КЛАНЯЛИСЯ ВАМ ТРИ УКРАЇНИ"

У видавництві "Новий Шлях" (Торонто-Вінніпег) вийшла друком і з'явилася вже в продажу книжка туристичних репортажів В. Софронова Левицького "Кланялися вам три України". Зміст книжки — репортажі автора з його "туристичного марафону" по українських поселеннях у Югославії, Чехословаччині і Польщі. Книжка має 176 сторінок, друкована на дуже добром папері з обкладинкою мистця Мирона Левицького. Репортажі ілюстровані 46 світлинами з місцевого життя і трьома географічними мапами. Крім того життя кожного українського поселення ілюструється вибіркою з місцевої української літератури. Цікавий і убраний у легку літературну форму образ сучасного українського життя у трьох сателітних країнах доповнено даними про культурне і політичне становище місцевих українців. Спостережливий і вдумливий автор веде читача шляхами своєї подорожі, показуючи щораз нові країни, міста, краєвиди, знайомить з цікавими людьми, здружує з ними, вводить в їхнє життя. В книзі багато незабутніх зустрічей, добрих працьовитих людей і тепла. Вона переносить читача в мало висвітлений і дещо відмінний від нашого світу. — Ціна книжки — 4 дол. Купити можна в українських книгарнях або замовляти у видавництві.

РЯТІВНИЦЯ НАРОДНІХ СКАРБІВ

ВІД РЕДАКЦІЇ

Подаємо кілька листів Лесі Українки, написані в справі фонозапису українських народніх дум, який вона давно мала намір організувати, щоб зберегти цей скарб українського народу для майбутніх поколінь. Вона анонімно дала для цієї мети свої гроши, хоч сама терпіла матеріальні нестачки і була тяжко хвора. "Субсидіятор" і "жертводавець" — це вона сама, про що довгий час знов лише її чоловік Климентій Квітка. До запису народніх дум Лесі Українка залучила етнографа і композитора Філарета Колессу, який і завершив шляхетний задум великої письменниці: тексти й мелодії багатьох українських дум були записані й видані у Львові в двох томах — 1910 і 1913 рр.

Кілька років тому в Україні розшукано ці фонозаписи народніх дум. Із 120 валків уціліло тільки 60. Половину з них реставровано, на одному валику був і голос Лесі Українки.

Згідно з пресовими повідомленнями в Україні незабаром вийде платівка з голосом поетеси.

106. ДО М. М. АРКАСА

26 серпня (8 вересня) 1908, Ялта

26/VIII. 1908, Ялта, Ломоносовский
бульвар, д. Хорошавиной

Вельмишановний добродію!

Звертаюся до Вас у справі, що, певне, заінтересує Вас яко музику і яко українського діяча. Єсть то справа записування мелодій історичних дум і пісень від кобзарів. Либонь, трапилося Вам читати по наших часописах про те, що Ф. Колесса вибирається в екскурсію з такою метою. Тепер Ф. Колесса екскурсію ту вже відбув і повернувся до Львова з дуже добрими результатами, завдяки активній помочі д. Сластьона, що незалежно від газетної відозви узяв з самого початку на себе клопіт по організуванню всього потрібного для такої екскурсії в обсягу Миргородського повіту. В результаті Ф. Колесса записав там репертуар 4 кобзарів та історичні думи від одного лірника та й від дівчини-співачки. Гроши на сю справу мав на той час у руках мій чоловік (Квітка, теж музикант-етнограф), він же списався з Ф. Колессою і з д. Сластьоном і фактично врядив сю екскурсію. На жаль, тільки гроши ті були дуже невеликі, як на таке широке діло — власне, 300 р., а більше фонду не було. Тим часом вияснилось, що екскурсія така коштує дуже дорого: подоріж екскурсанта зі Львова до Миргорода і назад, його прожиття в подорожі, плата кобзарям, купування валків до фонографа, без якого неможливо списувати кобзарські мелодії, — все це забрало 2/3 асигнованої суми, а те, що лишилось, не вистачає навіть на видання зібраного вже матеріалу, не говорячи вже про бажане продовження подібної екскурсії (адже зібрано тільки від 4 коб-

зарів з одного повіту, а їх же, відомо, щонайменше 12, і живуть вони в різних місцях З-х губерній). Буде невимовно сумно, якщо справа припиниться через матеріальні нестачки. З того може навіть статись невіджалувана шкода для української музичної етнографії, бо, власне, щодо записування кобзарських мелодій, то час не жде, і коли ніхто не допоможе сій нагальній справі тепер, то хутко вже й не буде чому допомагати, бо вона загине безповортіно. Старі кобзарі вимирають, — вже й так найславніший з них Вересай забрав свої співецькі скарби з собою в могилу (Лисенко списав тільки одну думу та кілька танців від нього — се ж дрібна краплина його багатого репертуару); молоді ж кобзарі, от як Пархоменко, грають без стилю, навчаючись тексту з книжок, а голос добираючи навмання з власної фантазії, здебільшого недотепно. Очевидчаки, дума кобзарська, сей оригінальний витвір нашого народного генія, що не має собі паралелі нігде на всім світі, вмирає. Невже ж він умре, без порятунку, без пам'ятника навіть? Досі справа розбивалась об неймовірні трудності записування мелодій дум — тепер їх можна подолати завдяки фонографові; заважало ще й те, що, крім Лисенка, не було в нас учених теоретиків-етнографів, добре тямуших в музиці, — тепер такий чоловік є, і він може подолати сі непомірні трудності, як се видно з присланих нам від нього зразків його записів, що здаються мені справді вірними, наскільки я пам'ятаю кобзарські співи. Тепер остановка тільки за коштами на видання вже зібраного матеріалу і на дальші екскурсії. Отож вдається до Вас, високоповажаний добродію, з проханням запомогти сій справі рятунку перлів нашої народної творчості, бо думаю, що така людина, як Ви, здатна цінити сі перли і боліти душою про їх загин. Коли вже й Ви не допоможете якось постачити потрібних фондів для сій справи, то трудно здумати мені, на кого мала б я покладати більшу надію. Вдаватись до колективів або до багатьох окремих людей за поміччю мені б не хотілось: хворій і закинутій на чужину людині, як я, тяжко провадити таку надто широку кореспонденцію, а найгірше, що так могло б ціти більше часу на збирання фондів, ніж на саму етнографічну роботу, бо інший старий кобзар, може, й не дожив би, поки б на нього зібрали "з миру по нитці..."

У всякім разі, сподіваюсь од Вас якоїсь поради. Зволіть сповістити мене, чи Вас ця справа заінтересує і чи матимете Ви охоту і зможу допомагати їй. Дуже буду Вам вдячна, якщо не забарите відповіді — мені важко її знати скоріше, щоб не гаяти дорогочного часу, бо якщо Вам незмога підтримати се діло, то я муситиму щось таки думати далі, а залишати справу я органічно не можу — вона зрослася з моєю душою.

В разі Вашої згоди я охоче подам Вам усякі пояснення, коли забажаєте, про деталі сій вже

розвочатої в нас справи, можу прислати і зразки записів Ф. Колесси; тоді ми порадимось і про те, де б нам вести се видання, кому доручити догляд за ним, де примістити на продаж і т. і.

Покищо дозвольте мені при сій нагоді висловити Вам ту щиру глибоку пошану, яку я здавна маю до Вас.

Л. Косач-Квітка
(В літературі Леся Українка)

107. ДО Ф. М. КОЛЕССИ

28 серпня (10 вересня) 1908, Ялта

28/VIII—10/IX, Ялта, Ломосовськ.
бульв., д. Хорошавиной

Високоповажаний добродію!

Мій муж просить Вас вибачити йому, що не відповідає сам на Ваші два останні листи, а доручає сю відповідь мені: мусив вернутись до службової роботи раніше, ніж оправився після хвороби, і тепер зовсім не має сили писати щось зверху конче потрібного на службі, отож мусив би дуже забарити відповідь, якби намагався писати її особисто. Се ж, певне, не було б Вам приємно, і тому, може, зволите і на довший час, поки зміняться сі обставини, задоволитися листуванням в сій справі зо мною, тим більше, що я писатиму все в порозумінні з моїм мужем і субсидіатором, так само і Ваші листи подаватиму до відома їм. Крім того, я щиро інтересуюся сею справою і рада доловити до неї всякої старання, на яке лише можу здобутися, тому прошу не вважати мене цілком сторонньою людиною і вшанувати мене Вашим довір'ям.

Відповідь ся забарилася почасти й через те, що треба було перше добре обміркувати з жертвовавцем зачеплені в Ваших листах питання, а то було не так і легко. На жаль, Ваші умови щодо гонорару за списування мелодій з вальків на ноти трапили зовсім несподівано і через те справа мусить на який час припинитись, поки вияснятися наслідки наших заходів коло збирання потрібних для того грошей. З первісного фонду, як Вам відомо, лишилось 75 р. (не рахуючи тих 25 р., що тепер ще у Вас). Хоча ми не знаємо, скільки платить Наукове товариство ім. Шевченка за етнографічно-музикальну працю, отже й не можемо докладно обчислити, скільки мав би виносити Ваш гонорар, однак думаємо, що 100 р. не вистачило б заразом і на гонорар, і на збирання матеріалів у вказаному від Вас напрямі, тому ми зважили обернути їх на дальше збирання матеріалу у фонограф та й послати 75 р. д. Сластьонові для подорожі в Харків і в інші міста. Так випадало зробити тому, що Гончаренко має незабаром вернутись до Севастополя з Харкова і там замешкати надовго, а тоді подоріж до нього коштувала б значно дорожче і забрала б д. Сластьонові більше часу та клопотів; та й страшно відкладати справу надовго з таким старим чоловіком, як Гончаренко, — він же має 72 роки... Чи д. Сластьон поїхав у Харків, ми ще не знає-

мо, та й ще не було часу досить, щоб могла прийти від нього відповідь. Тим часом ми почали заходи коло збирання грошей, але результати ще не вияснились. У всякім разі, на первісного субсидіатора вже трубо рахувати, бо він, як Вам відомо, людина незаможна і дав, що міг, урвавши від щоденних потреб своїх і своєї родини. Тепер, коли ми мусимо втягти до діла ширший круг людей, нам конче треба знати точно розмір Вашого гонорару від аркуша, при сному просимо зазначити, який саме має бути той аркуш, чи такий, як у виданнях Наукового товариства (при іншому форматі можна буде потім вирахувати нормальний аркуш по числу нот, кілька зміщається в аркуші Наукового товариства, — так звичайно вираховується, наприклад, друкований аркуш тексту). Від об'єму потрібної суми може залежати і число людей, до яких прийде звертатись. Справу збирання грошей я вже переймаю цілком на себе, бо муж не має змоги тим клопотатись — то все мусить провадитись листовно, — тому і від себе прошу Вас відповісти мені скоріше на се питання, щоб я могла негайно розвивати потрібну діяльність. Про закупку власного фонографа поки що не може бути речі, бо самі тепер знаєте, як стоять наші грошові засоби. Тим дуже просимо Вас написати, як саме стоять справа з користуванням фонографом Наукового товариства: чому пишете, що ним можна користуватись тільки уривками? Може, слід нам удатися з спеціальним проханням до Товариства? Коли треба, то я зроблю се негайно.

Про те, щоб зібраний в Миргороді матеріал записував на ноти хто інший, а не Ви, не може бути й мови, бо субсидіатор, відкинувши пропозицію Етнографічної комісії Наукового товариства, щоб послати в екскурсію одного чоловіка, а запис на ноти доручити другому, поставив як *conditio sine qua non**), щоб записувач той чув живий спів кобзарський. Щодо надісланих від Вас взірців Ваших записів, то заінтересовані люди дуже ними задоволені і вважають, що коли й решта матеріалу буде так вдатно списана, то мета екскурсії буде знаменно осягнена. Але щодо Вашого бажання знати щиру правду, якої гадки субсидіатор про результати Вашої екскурсії, то я, цілком розуміючи се бажання, не можу, на жаль, його задовольнити, бо субсидіатор здержується від висловлення своєї гадки, вважаючи, що результати ще не вияснені, поки нема записів усього зібраного на вальки у Миргороді, — метою бо своєї жертви він уважав, власне, записи, а не збирання фонограм, котре є тільки вибраний Вами спосіб, помагаючий до осягнення мети.

Послані телеграфічно 25 р. будьте ласкаві затримати при собі поки що; може, незабаром нам прийде звернення просити Вас переслати ті гроши д. Сластьонові, якщо йому не стане сих, що тепер послані, на його етнографічні роз'їзди.

Як тільки надійдуть які нові жертви, я зараз Вас сповіщу.

*) Неодмінну умову (лат.).

В надії на скору відповідь од Вас залишаюся з правдивим поважанням.

Лариса Квітка
(Леся Українка)

P. S. Муж просить переказати Вам його велику подяку за надісланий авторський дарунок. При цьому він засилає Вам свій щирій привіт.

108. ДО Ф. М. КОЛЕССИ

20 вересня (3 жовтня) 1908, Ялта
20/IX (3/10) 1908 р., Ялта

Високоповажаний добродію!

Прошу вибачити, що я не одразу відповіла на Вашого листа. Саме пережила я дуже скрутний час: мій муж лежав тиждень у ліжку після кровотечі з легких, а я гляділа його і, розуміється, мала гризоту та кlopіт та й сама не почувалася при силі. Ваша гадка, щоб призволити Товариство ім. Шевченка до видання миргородських матеріалів, прийшлася нам до мислі, бо ми бачимо тепер, що таки нам тяжко клопотатися сею справою при наших трудних обставинах; рівно ж слушною здається нам та й субсидіаторові Ваша увага про те, що зручніше провадити видання у Львові, бо там Вам можна буде негайно правити коректу, якої, натурально, ніхто, крім Вас, правити не може. Щоб скоротити час переговорів з Товариством, котре, певне, після розмови в сій справі з Вами, схотіло б знати і нашу гадку, я рівночасно з сим листом відсилаю лист до Товариства, де призволяю його до видання списаного через Вас матеріалу. Лист той до Товариства Ви, певне, дістанете до прочитання, яко заінтересована особа і член того ж Товариства. В разі, коли Товариство згодиться взятися до сього видання, то воно ж перейме на себе і виплату Вам гонорару за працю списування і впорядкування мелодій, а ми вже йому передамо ту решту грошей, яку послали д. Сластьонові, бо д. Сластьон зрікся прийняти оплату коштів подорожі в Харків, котру, зрештою, він ще не знає, коли саме міг би відбути. Якби ж Товариство не взяло на себе сього видання, то Вашу працю ми таки думаємо сплатити з тих грошей, що є у Вас і у д. Сластьона (разом 100 р.), бо їх, певне, на те стане, беручи на увагу ті умови гонорару, які Ви поставили і на які субсидіатор годиться. Тому ми просимо Вас братися до праці впорядкування збірки без огляду на те, де і коли вона буде видана. Бо як її не видасть Товариство, то мусимо таки пошукати десь коштів на видання по людях, але вже тоді нові жертвовавці, може, поставлять якісь нові умови щодо місця видання.

Ще маю Вам переказати два прохання від субсидіатора. Він дуже просить, щоб Ви надрукували не зразки з мелодії дум (фрагменти), а таки цілі мелодії від початку до кінця поруч зі словами. Він уважає, що се таки має і науковий інтерес, бо мелодія дум так тісно сплетена з текстом, що тільки слідкуючи за нею крок по кроку можна як слід простудіювати ритміку і струк-

туру самого вірша думи; але, головно, се має практичне значення: тільки тоді зможе кожен співець відновити в живому виконанні співання дум по Ваших записах, коли ті думи будуть записані цілі — інакше, при нестрофовій структурі дум, рідко хто зможе догадатись, як саме приладнати записаний кусень мелодії до дальших, відмінно збудованих віршів.

Друге прохання субсидіатора — се щоб Ви згодились ласково дати переглянути Вашу передмову і тексти записаних дум якомусь відомому письменникові або ученому з російської України (краще, якби передмову переглянув письменник, а тексти учений); перше (перегляд передмови має чисто практичне значення — є деякі вигляди на приєднання полтавського земства до помочі в справі видання кобзарських мелодій, то треба буде йому заімпонувати сею першою збіркою, а лівобережні несвідомі українці (земські діячі), на жаль, часто зле розуміють та й з неохотою відносяться до розправ, написаних з великою перевагою галицько-українських форм мови.

Друге (перегляд текстів) має значення наукове: людині, незвичній до якогось місцевого говору, легко допустити фонетичні помилки, записуючи пісні в тім говорі (се трапилося, наприклад, мені, коли я записувала тексти пісень в Галичині), а людина, привична до тих говорів, завжди легко завважить і поможе виправити такі помилки — запевне, дрібні, але в науковому виданні не бажані.

Це інтересує субсидіатора, та й нас обох, одно питання: чи Ви записали також і музику (супровід бандури) дум, чи тільки мелодії і слова? Було б великою шкодою, якби в записах бракувало музики. Будьте ласкаві, напишіть, як з тим річ мається.

Мій чоловік просить передати Вам його уклін і привіт.

З правдивим поважанням

Леся Українка

109. ДО ВІДІЛУ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

21 вересня (4 жовтня) 1908, Ялта

Звертаюся до вп. Віділу в справі етнографічно-наукового видання кобзарських співів.

Весною цього року один добродій доручив місному чловікові (пізніше, через хоробу свою, чоловік передав усю справу на мене) 300 р. з тим, що на сі гроши було зроблено, що можливо, для законсервування мелодій історичних дум, які зосталися ще в репертуарі кобзарів. З цеї суми 225 р. було передано членові Товариства імені Шевченка у Львові вп. Філаретові Колессі, і з того 200 р. зужив він на екскурсію до Миргорода, де він зібраав нотний матеріал на 5 аркушів друку. Отже, в тім числі 25 р. на руках д. Колессі (сі 25 р. ми просили д. Колессу затримати поки що при собі, доки зважимо, на яку саме мету їх обернути). Щоб довести діло до кінця, треба ще: 1) оплатити д. Колессі труд влаштування до друку зібраного матеріалу і 2) оплатити

кошти самого друку. Тих 100 р., які зосталися, на першу з сих потреб, певне, стане, а на другу вже ні. Я мала на думці обернутися з листами до різних людей на Україні, прохаючи допомоги, і видати матеріал у Києві, знаючи, що бюджет вп. Товариства обтяжений видаванням галицьких матеріалів, які, мабуть, близче до інтересів Товариства, яко інституції львівської. Але остатніми часами стан здоров'я моого чоловіка, та й мене самої, зробився такий, що утруднює нам узятися до справи збирання коштів і самого видавання, яка вимагає багато клопоту, коли її провадити, проживаючи самим далеко від Києва, як се мусимо ми. Знов же, д. Колесси слушно бажає, щоб видання провадилось у Львові, бо се було б йому зручніше з огляду на потребу кількаразової коректи, якої, розуміється, окрім нього, ніхто правити не може.

Розваживши се, я, з доручення жертводавця і згідно з бажанням д. Колесси, звертаюся до хв(ального) Товариства з пропозицією, щоб хв. Товариство видало своїм коштом зібраний прагацю д. Колесси і на субсидію нашого знайомого матеріалу.

Д. Колесса зібрав матеріал тільки з Полтавщини. В інтересах як наших, так, гадаю, і хв. Товариства лежить, щоб видання вийшло як найповніше, щоб у нього увійшли матеріали з двох інших губерній, де ще зосталися кобзарі, тобто з губерній Чернігівської та Харківської. Отже, якби вп. Товариство само оплатило працю д. Колесси, то позосталі 100 р. ми обернули б на збирання у фонограф дальших матеріалів в Харківщині і Чернігівщині з тим, щоб фонографічні вальки, зібрані на місцях, надсилалися для переведення на ноти д. Колессі. Коли ж хв. Товариство вільних грошей на гонорар д. Колессі не має, то ми передамо ті 100 р. Товариству на цю мету. Рівнож передамо сі гроши хв. Товариству і в тім разі, коли воно зважить, що воно само, без нашої помочі, може знайти чоловіка, що постачав би фонографічні вальки з записами кобзарських мелодій з Чернігівщини та Харківщини, — і взагалі, коли воно перейме на себе весь дальший клопіт у цій справі.

Ініціатори екскурсії просять хв. Товариство, якщо воно згодиться видавати згаданий матеріал, пустити видання те в першу чергу. Се, між іншим, для того, що, маючи в руках вже готовий випуск кобзарських співів (хоч би тільки з одної місцевості), легше буде приєднувати до помочіальним таким виданням людей на Україні. Маючи на увазі таку мету, ініціатори просять хв. Товариство прислати в свій час 15 примірників того видання на мою адресу, щоб я могла розіслати їх на показ людям, що можуть або самі зложити жертви на провадження збирання і видавання відповідних матеріалів, або вплинути на земства в разі, коли ті, побачивши видання, заінтересуються ділом і переконаються в тім, що д. Колесса робить записи з великою точністю й умінням.

Просьба поспішити з виданням уже зібраних і збиранням дальших матеріалів кобзарських

оправдується тим, що вже крайня пора надолу жити хоч тепер ту марну страту часу, якою прогрішилося українське громадянство в справі зберігання тих предивних, єдиних на цілій світ пам'ятників творчості нашого народу. Досить згадати, що від найкращого з відомих науці кобзарів — Вересая — записано на ноти тільки незначну частину його репертуару. Хоч, річ певна, спішитися треба зберігати усікі об'яви народної творчості, в тім числі і ті мелодії звичайних строфових пісень, які тепер видає так взірцево хв. Товариство, однак, я думаю, шан. Товариство згодиться, що кобзарські мелодії дум скоріше гинуть, ніж строфові пісні, що кожен рік, кожен день навіть може завдати невіджаловану страту, коли який старий кобзар ск豪华 з собою в могилі нікому не передані співи. Разом з тим хв. Товариство, переглянувши зроблені у д. Колесси записи, певно, переконається, що кобзарські мелодії далеко інтересніші, ніж мелодії строфових пісень, що видання кобзарських мелодій дасть нову і, може, найбільшу підвальну національній гордості, бо се таке з'явище, з яким наши сусіди нічого виставити до порівняння не можуть.

Такі думки осміляють мене просити хв. Товариство не відкладати надовго обраду моого прохання. Сподіваючись, що хв. Товариство вшанує мене невдовзі такою чи іншою відповіддю, складаю на разі мою правдиву і глибоку пошану.

Леся Українка

21/IX ст.ст. 1908 р.

Адреса моя: Ялта (Таврич. губ.), Ломоносовський бульв., д. Хорошавиной. Лар. Петр. Квитка.

111. ДО В. М. ГНАТЮКА

26 жовтня (8 листопада) 1908, Ялта

26/X 1908

Високоповажаний добродію!

Знаючи, яку велику роль Ви граєте у всіх ділах Наукового товариства імені Шевченка, я звертаюсь до Вас з уклінним проханням вплинути на те, щоб Товариство скоріше вшанувало мене відповіддю на мій лист, де була пропозиція в справі видання кобзарських мелодій. Добродій Ф. Колесса сповістив мене відповіддю на мій лист, де була пропозиція в справі видання кобзарських мелодій. Добродій Ф. Колесса сповістив мене про згоду Товариства, але, по-перше, мені, яко посередині межі жертводавцем і Товариством, треба мати якийсь автентичний документ в руках, а по-друге, мені в вищій мірі важко знати, як Товариство віднеслося до деталів моєї пропозиції (про се д. Колесса мені не написав нічого); я, власне, маю на увазі питання про те, чи Товариство може взяти на себе оплату праці д. Колесси. Діло в тім, що тепер несподівано виявилася потреба негайніх трат на записання репертуару кобзарів Гончаренка і Скубія. Гончаренко тепер знову приїхав на життя в Севастополь, і записати у фонограф його репертуар можна тільки поки ми тут, себто ми маємо наглядати за

тим, а фактично записати має професіональний чоловік, німець, за оплату; ми ж у Криму вже не довго маемо зоставатись, і тому треба з сим спішитись. Щодо кобзаря Скубія, то він, як пише д. Сластьон, знає найдовшу нашу епопею — думу про Самійла Кішку, — котрої ніхто більше з відомих кобзарів не знає. Сі причини спонукають жертводавця дуже бажати, щоб Товариство взяло на себе оплату праці д. Колесси і тим дало б можливість обернути решту від пожертвуваної суми на вказану вище мету (нових жертв тим часом в перспективі нема). Розуміється, вальки з новим матеріалом будуть послані д. Колессі для поповнення видання Товариства. В тім разі, коли се бажання не сходиться з прийнятою раніше постановою Товариства, то прошу довести до відома Товариства висловлене бажання жертводавця і його мотиви.

З правдивою пошаною до Вас
Леся Українка

113. ДО В. М. ГНАТЮКА

4(17) грудня 1908, Ялта

Високоповажаний добродію!

Посилаю на Вашу адресу матеріали фонографічні і прошу їх передати Етнографічній комісії враз із листом до неї, долученим до цього листа. Дуже прошу сповістити мене, як дійде моя посилка, чи не попсують її на границі або в дорозі, — для того бажано, щоб вальки були зараз пропрієні у Львові фонографом. З огляду на непевність посилання через границю я не всі вальки, які в мене є, посилаю тепер*), — 8 я задержала при собі і пошилю їх тоді, як виясниться, чи добре дійшла ся посилка, та чи не треба якось інак упакувати решту вальків. Ті 8 вальків — то продовження і закінчення тих трьох дум, початки яких посилаю тепер, а продовження ті можуть більш-менш служити і за дублети посиланих тепер початків, бо характер мелодій все однаковий, тож якби початки попсувались, то все ж мелодії не пропадуть, коли продовження доіде в цілості. Усе ж заразом боюся посыкати, бо якби все попсувалось, то з відновленням був би великий клопіт: ми вже на сім тижні з Криму виїжджаємо на Кавказ, а кому іншому їхати з України чи з Галичини спеціально до Гончаренка в Севастополь було б тяжко, тому я так дорожу сими матеріалами. Будьте ласкаві сповістити мене, в якому стані доіде посилка, на таку адресу: Тифліс, Судебная ул., Івану Клементьевичу Савицкому, для Л. Квитки.

Тексти дум посилаю окремою бандеролькою.

*) Посилаю №№ 1, 4, 7, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19 (разом 11 штук), одно пуделко порожнє треба було для впакування. (Дописка Лесі Українки).

Рівночасно пишу до проф. Колесси, сповіщаючи його про вислання матеріалів.

З правдивим поважанням

Л. Квітка

4/XII ст.ст. 1908 р.

114. ДО ЕТНОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

4(17) грудня 1908, Ялта

Рівночасно з сим листом посилаю матеріали етнографічні для Етнографічної комісії Товариства імені Шевченка, яко дальший вклад до колекції, що зібрали і опрацьовує тепер професор Філарет Колесса. Єсть се вальки фонографічні з співами бандуриста Гната Гончаренка, що ми з чоловіком моїм зібрали тут, у Ялті, запросивши до себе Гончаренка з Севастополя. Пояснюючи примітки до цих матеріалів долучаю тут на окремому аркуші, щоб їх можна було віддати тому, хто буде переводити ноти та опрацьовувати сі матеріали. Запевне, сю працю робитиме проф. Ф. Колесса, але якби він перетомився або з якої іншої причини передав дальшу працю над сим матеріалом іншій особі, тоді Етнографічна комісія зволить передати і матеріали сі тій іншій особі. Коли ж праця над сими матеріалами буде вже скінчена, то я, в імені ініціаторів сеї справи, прошу Етнографічну комісію віддати сі вальки, що посилаються тепер, і ті, що привіз проф. Ф. Колесса з своєї екскурсії, Науковому Товариству імені Шевченка у Львові на власність в тім разі, коли воно має або вряджує тепер спеціальну бібліотеку для схову фонографічних матеріалів, як то є такі бібліотеки в Берліні та в Москві. Якщо ж така бібліотека при Товаристві не існує і нема на меті в ближчім часі врядити її, то ми попросимо Етнографічну комісію передати сі матеріали по використанню бібліотеці берлінській або іншій, з якою ми до того часу зможемо увійти в порозуміння.

З правдивим поважанням

Л. Квітка

4/XII ст.ст. 1908 р.

(Леся Українка. Твори в десяти томах. Київ 1963 р. Том десятий. Листи 1901-1913 рр.).

УВАГА!

Нова адреса нашої редакції та адміністрації така:

"МОЛОДА УКРАЇНА"

Postal Station "M", Box 40, Toronto 21, Ont., Canada

Лариса ДОНЧУК

КЛАВА

Лютував останній день старого року. Лагідний тихий сніжок, що зранку почав сипати, на вечір перетворився у справжню хуртовину, що намітала височинні замети, гуркотіла бляхою по дахах, завивала голодним вовком поза будинками.

Грицько ж Дубчак не прислухався ані до виття вітру, ані не приглядався до виростаючих під вікнами заметів. Що йому до того? Адже ж він однаково піде на студентську вечірку, зустріч Нового Року. Хай там грім, хуртовина, чи й наявіть каміння з неба, він піде. От коли б тільки зав'язти цю капосну краватку, що ніяк не хотіла слухатись його невправних пальців... І хто це видумав, що на Новорічну вечірку не можна йти без краватки? От і морочся тепер! Усі хлопці вже пішли, а він все ще вовтузиться з такою дурницєю! Аж ось нарешті! Краватка якось уже тримається. Правда, вузол трохи незграбний, та... аби з краваткою! Востаннє оглянув себе критичним поглядом у маленькому дзеркалці. Хлопець хоч куди! Ставний, чорнобровий, кароокий. Та нема чого гаятися, треба вже поспішати. Тепер тільки він прислухався, що творилося на дворі. Вдягнув пальто, заздалегідь підняв коміра, настягнув на вуха шапку, і вийшов із кімнати. На дворі його зараз же закрутіло шаленим вітром, ледве не звалило. Але молодого Дубчака не так легко збити з ніг, і він, випроставшись, покрокував до інституту, де відбувалася вечірка. Коли вже повернув до самого інститутського будинку, вітер раптом подув йому у спину і так погнав, що він майже біг, опустивши голову, бо сніг залиплював очі. Та раптом...

Обережніше, товаришу! — ледве з ніг мене не збили! — почув обурений оклик.

Грицько підсунув додори шапку, і побачив великі ясно-карі очі, що сердито блискали на нього з-під квітчастої хустки.

— Хоч би вже вибачились!... — лагідніше промовила дівчина.

Грицько стояв мовчки, не знаючи, що сказати від несподіванки.

— Клаво, не лякай хлопця! Бачиш же, що він закам'янів зі страху перед тобою, — обізвалась дівчина, що стояла поруч. Він упізнав Надію Біловус, що вчилася разом з ним.

— Чи ви мене так злякалися? — засміялась дівчина, яку назвали Клавою. — Ну, не бійтесь, я не дуже сердита.

— Раз так зустрілися, то познайомтесь, — мовила Надійка. — Це Грицько Дубчак, колега по інституту, а це моя близька товаришка, Клава Курілко. А за те, що Грицько так проштрафився перед тобою, Клаво, ми йому призначимо кару: протанцювати з тобою першого вальса. Згоди? — звернулася вона, сміючись до Клави та до Грицька.

— Це буде йому страшна кара, але нехай карається, щоб був надалі обережнішим, — відповіла Клава, глянувши з-під лоба на Грицька, а в очах танцювали сміхотливі бісики.

Зайшли разом до будинку. Коли дівчата розмотали хустки, поздіймали старенькі пальтечка, Грицько з цікавістю подивився, що ж то за Клава, з якою він так несподівано познайомився.

Струнка, гнучка, як лозинка, з темно-русявим хвилястим волоссям та великими карими очима, що промінилися з-під чорних вій, вона мимоволі звертала на себе увагу.

Але, яка ж вона молоденька! Певно ще на першому курсі, — подумав Грицько.

— Гарну сукню ти, Клаво, собі пошила! І тобі так гарно в ній! — зауважила Надія, оглядаючи темно-вишневу вовняну суконку, що справді була Клаві до лиця.

— З мамою переробила — пояснила Клава, сміючись, і раптом, побачивши хлопця, який щойно увійшов, радісно вигукнула:

— Миколо! Ось ми тут, іди сюди!

До них підійшов високий кремезний хлопець з привітною усмішкою на круглом обличчі.

— Знайомся, Миколочко! Це Грицько, з яким я дуже оригінально познайомилась — і вона розповіла про їхню зустріч. — А це, Грицьку, Микола Кальченко, мій опікун, названий брат, який хоче, щоб я його називала більш романтично, — "лицар періоду соціалізму". Він з одного зі мною села, живемо поруч і все якось так трапляється, що він мене завжди боронить від усіх напастей. Ще змалечку так. Чи то собаки на мене нападуть, чи хлопці дратують, зараз же з'являється мій "лицар", і всі мої вороги відступають перед ним. І тепер, коли мама виряджала мене саму до великого міста, то офіційно передала під Миколину опіку: "Воно ж таке ще молоде, недосвідчене дівча! Ви, вже, Миколо там заопікуйтесь нею, будь ласка!" — просила мама Миколу.

— Ну, годі, цокотухо! — спинив Клаву Микола, дивлячись на неї ласкавим поглядом дорослого брата. — Ходімо до залі. Вже танцюють.

Почувши від Надії, яку кару вони призначили Грицькові за його неуважність, Микола ніби то співчутливо промовив до Грицька:

— Я вам щиро співчуваю, товаришу! Ця дзига вас закрутить на смерть! Бережіться!

Так із жартами й сміхом всі зайшли до залі, де вже крутилися перші відважніші пари.

— Ну, Грицьку, відбувайте свою кару, — усміхнулася Клава до Грицька, поклала йому на плече руку і вони закрутілись у вальсі.

У весь той вечір Грицько був з Клавою. Танцювали, розмовляли, сміялися... Вона розповіла про себе:

— Мама моя вчителька, батько фельшер. Маю ще старшу сестру вдома. Не хоче вчитися. Але я

її витягну, вона буде вчитися у ВУЗ-і. Ось тільки сама стану міцніше тут на ноги і її потягну, хоче вона, чи не хоче. Адже ж ми, українська молодь, не маємо права бити байдики! Ми мусимо вчитися, опановувати різні фахи, відбудовувати свою країну і керувати нею! Чи не так, Грицю? Я собі вибрала фах агронома, а вужчий — садівництво. Думаю, що при нашому підсолні та ґрунті ми можемо перетворити Україну в суцільний сад. Правда ж? Микола з мене сміється, називає мрійницею. Микола і сам мрійник, та не признається, щоб хлопці з нього не сміялись. А хіба погано бути мрійником? Як ви думаете, Грицю?

— Коли ви не будуете повітряних замків, а мрієте про щось реальне, то я вважаю, що то добре. Людина мусить собі вимріяти якусь мету і тоді змагатись за її здійснення. Хто не вміє мріяти, той не має мети в житті, бо бачить навколо себе лише сіру буденщину і не прагне до чогось кращого.

— Грицьку! Яка я рада, що ви з мене не смієтесь! А я таки люблю часом підіматись на крилах мрій понад сірим буденним життям! — закінчила Клава із штучним патосом. Так, танцюючи і розмовляючи, вони й не помітили, як і час збіг — стрілка годинника вже наближалася до дванадцятої години. Було їм так легко, радісно, безтурботно, як тільки колись у дитинстві.

— Але ж ось-ось і Новий рік прогремів! Ходімте знайдемо наших друзів, щоб побажати їм щасливого Нового року, — запропонував Грицько Клаві.

— О! Я вірю, що для них цей рік буде щасливим, — багатозначно сказала Клава.

Коли вони переходили залею, Клава раптом сіпнула Грицька за рукав і таємничо прошепотіла:

— Гляньте непомітно наліво... Хто це за ча́рівна циганочка стоїть біля вікна, та пронизує мене своїми агатовими очима? Вона у вас закохана?

Грицько глянувши, розгубився і невиразно промурмотів:

— То Дора, секретар комсомольського осередку в інституті.

— Ой, яка ж вона гарна! — захоплено вигукнула Клава.

— Але ви краща! — несподівано вихопилося Грицькові.

Прийшов час зніяковіти Клаві.

— Де ж це наші закохані? — змінила вона розмову. І почала розповідати, як любляться Микола з Надією, які вони гарні обое, як вона їх любить, як сестру та брата.

— Ви знаєте, що вони мають побратися, як тільки Микола закінчить інститут? От буде гарна пара?

Ніч пролетіла непомітно. Прийшов час розходитись додому. Оркестра вже перестала грati, і хтось заспівав: "Час додому, час..." Пісню підхопили всі присутні і зі сміхом почали виходити з залі.

Надворі вітер майже ущух, сніг перестав, місто прибралися у білу святочну одежду і виглядало казковим.

Додому йшли разом. Спочатку провели Надію,

що жила у заміжньої сестри, потім утром пішли до сільсько-господарського гуртожитка, де залишились Микола і Клава, а далі Грицько пішов вже сам. Йшов, а на душі все ще було так радісно й без журно...

Клава... Таке смішне дівча! Але гарне... й розумне, — подумав майже вголос, — а молоде й шире, як дитина... — "люблю підіматись на крилах мрій"... — з усмішкою згадав її слова. Та раптом холодний вітер з-за рогу примусив його підняти вище комір, запхати руки глибше до кишень... Насвистуючи мельодію недавно почутої вальсу, Грицько попрямував до гуртожитка.

**

Клава, швидка й енергійна, встигала всюди. Її можна було бачити і на рефератах, і на літературних вечорах, і на дискусіях, і в театрі. Одного холодного лютневого дня Грицько зустрів її на вулиці. З Дніпра віяв дошкульний вітер, і Клава в своєму потертому пальтечку і старенький хустині цокотіла зубами від холоду. Губи посиніли, носик загострився, але очі, як і завжди, промінилися радістю, захопленням.

— Грицю, знаєте, де я вчора була? — запитала Грицька.

— Ну, я мушу ще поворожити на зорі, щоб угадати, куди ви вчора літали, — засміялася Грицько.

— Уявіть собі, попала в оперу! Слухала "Ріголето" українською мовою. Яка то краса! Як можуть наші вороги казати, що наша мова вульгарна, бідна?... Та ж наша мова багатша за російську. Нею можна висловити і найліричніші почуття, і писати наукові твори, а вже про спів нема що й говорити! Опера, особливо італійська, українською мовою звучить набагато мельодійніше, як російською... А що ви на це скажете?

— Цілком з вами згоджуєсь. Наша мова дуже багата, мельодійна, це визнають навіть чужинці а вже для нас, українців, то вона, певно, є найкращою у світі!

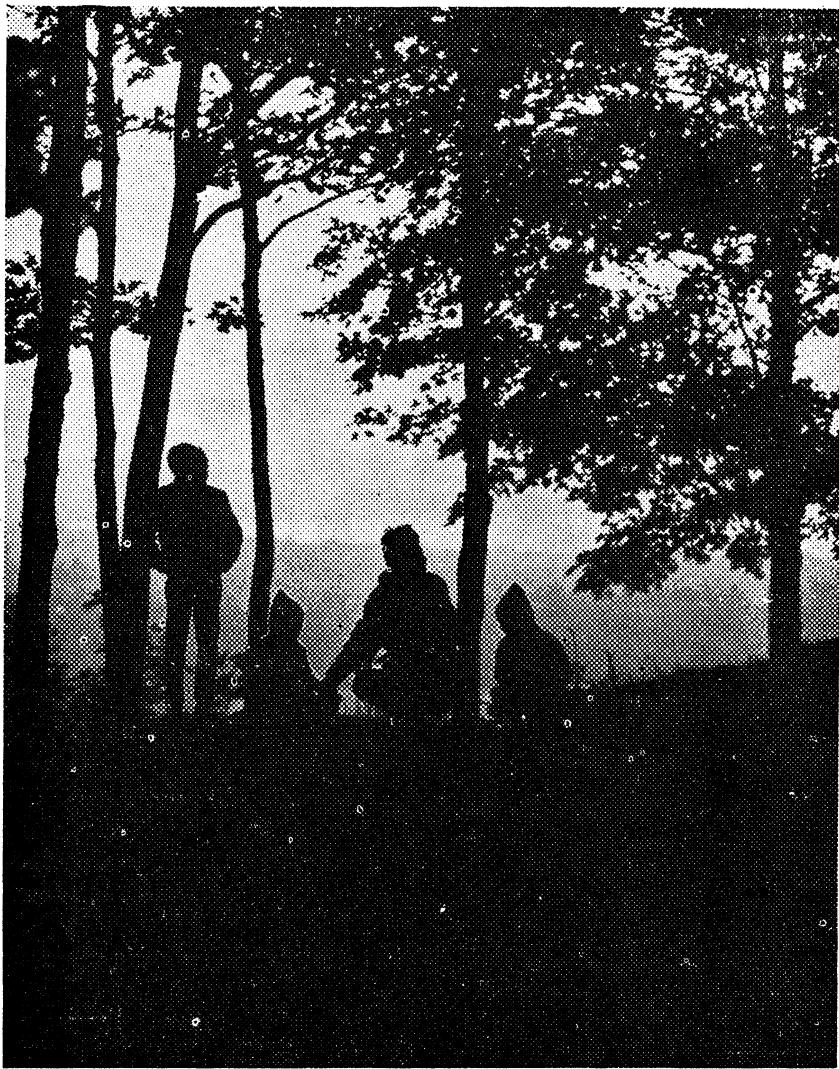
— Не смійтесь, Грицю, що я хочу всюди побувати. Адже ж я хочу побачити й почути так багато, поки маю щастя перебувати в нашому чудовому Києві. Треба набратись вражень, щоб було чим жити на провінції, куди я мушу вийти як агроном, по закінченні інституту. Розумієте мене?

— Безперечно, розумію. Але також розумію що коли ви не підете зараз додому, то за кілька хвилин перетворитесь у справжню снігуроньку. І що ж тоді я з вами робитиму? — жартома зачічив Грицько, і взявши під руку Клаву, що тримала від холоду, повів її до гуртожитка.

**

Приємно Грицькові зустрічатися з Клавою. Вона завжди приносила з собою оптимізм, захоплення, мрії... З нею було легко й радісно. Все частіше траплялося так, що куди б Грицько не йшов, то все йому було "по дорозі" проходити повз агрономічний гуртожиток. І частенько зустрічав там Клаву, що все кудись поспішала. Ізінше, заприятелювавши, вони вже умовлялися ходити разом у кіно, чи в театр, а коли з Дніпра повіяло весною, то часом зустрічалися у парку,

Канадці...

Щороку приблизно 60 тис. осіб з усіх частин світу стають канадськими горожанами.

Можливо, що ви також прожили в Канаді декілька років і думаєте про прийняття громадянства. Якщо ви в числі тих, які можуть стати канадськими громадянами, Канада радо вас прийме в ряди своїх громадян.

Ви зможете довідатися, чи ви маєте право прийняти канадське громадянство, відвідавши один із нижче наведених судів відділу громадянства Канади. Там вас радо приймуть, дадуть вам відповіді на всі ваші питання та допоможуть вам виповнити вашу анкету.

Якщо ж ви не можете відвідати одну з цих установ, то напишіть в одну з них, яка знаходиться найближче до вас і вам вишлють всі деталі відносно громадянства.

Courts of Canadian Citizenship:

55 St. Clair Avenue East TORONTO, Ontario	Sir Alexander MacKenzie Building 9828 — 104th Avenue EDMONTON, Alberta
150 Main Street West Zone A HAMILTON, Ontario	Oil Exchange Building Suite 300, 309 — 7th Avenue S.W. CALGARY, Alberta
National Revenue Building 166 Frederick Street KITCHENER, Ontario	1075 Georgia Street West VANCOUVER, B. C.
360 St. Paul Street East ST. CATHARINES, Ontario	Customs Building 816 Government Street VICTORIA, B. C.
Federal Building Room 304, 19 Lisgar Street South SUDBURY, Ontario	Centennial Building, 6th floor Corner Sackville & Granville Sts. HALIFAX, Nova Scotia
Dominion Public Building 5th floor, 457 Richmond Road LONDON, Ontario	McLean-Spear Building 77 Vaughan Harvey Blvd., Box 828 MONCTON, New Brunswick
Federal Building, 5th floor 185 Ouellette Avenue WINDSOR, Ontario	Commerce House, Room 1080 1080 Beaver Hall Hill MONTREAL, Quebec
2054 Broad Street REGINA, Saskatchewan	9th floor, 150 Kent Street OTTAWA, Ontario
	508 Financial Building 230 — 22nd Avenue SASKATOON, Saskatchewan

Ви також можете звернутися листовно на слідучу адресу:

Citizenship Registration Branch
National Building, 130 Slater Street
OTTAWA 4, Ontario

GOVERNMENT OF CANADA
GOUVERNEMENT DU CANADA

що прокидався від зимового сну. Більше говорила "цокотуха" — Клава. Розповідала про свої враження, ділилася плянами і мріями, обурювалась несправедливостями, які приходилось їй бачити. Весела й енергійна, здавалося, вона не знає, що то є турботи та сум у житті.

Одного вечора Клава прийшла якась неспокійна, засмучена.

— Що сталося, Клаво? Ти сьогодні не така, як завжди? — приглядаючись до її сумних очей, не витримав Грицько.

— Нічого, Грицю... Не можу ж я завжди бути "дурносміхом"... Трохи, може, виросла й посоліднішала та й усе, — силувано усміхнулась, ховаючи очі, що не промінились радістю, а були темними, як безпросвітна ніч.

— Hi, ти мене не одуриш. Щось у тебе є на душі, щось тебе турбує й засмучує...

— Та нічого особливого... Тільки той осоружний Танько почав до мене чіплятися...

Серце Грицькове защеміло.

Танько!... Знав Грицько цього комсомольського можновладця, якого ненавиділи всі студенти Сільсько-Господарського Інституту. Ненавиділи і... боялися за його підступність, жорстокість, мстивість. Відчув, що Танкове "залицяння" принесе цьому молодому широму дівчаткові багато турбот і горя. Але їй він цього не може сказати. Вона так дивиться йому в очі, сподіваючись від свого вірного товариша слова втіхі, розради. Не знаючи що сказати, Грицько нерішучо спітав:

— Як же він до тебе чіпляється? Щось каже тобі неприємне?

— Каже! — вигукнула обурено Клава, — він говорить мені про таке, що згадуючи, тремчу віл огиди й... сорому! А ще колись хотів мене цей гідкий, пришелепуватий поцілувати... Але я його так пхнула, що він добре gepнувся об стіну. Нехай не зачіпає!

— Ну і що ж, після того він уже не чіпляється до тебе?

— Ще гірше, — зіхнула Клава, — тепер він мене ласе, називає "мішанкою", "кісайною барішнею" з буржуїськими забобонами, якій не місце в пролетарському ВУЗ-і. Лякав, що коли я йому не ...піддамся, то викине мене з інституту з "вовчим білетом"... Але я однаково не піддамся! Краще вмерти... — доказала тихо, але твердо

Грицько жахнувся останніх слів. Їх сказала не молоденька, весела, без журна Клава, яку знав Грицько, а доросла жінка, яка твердо вирішила боронити свою честь, не зупиняючись ні перед чим...

— Ну, таке ти балакаеш! Почала за "здоров'я", а скінчила за "упокой", як каже моя мама. Не так воно вже й трагічно, як тобі видається, — пробував загальними словами заспокоїти свою пригнічену товаришку Грицько.

— Ти щиро думаєш, що справи не такі погані, як мені здається? — вхопилася Клава, як потопаючий за соломинку, за Грицькові слова.

— Та безперечно! Правда, Танько дуже погана, підла людина, але врешті не такий же віч і всемогутній, що може робити все, що схоче. Я б тобі порадив його уникати. Не попадайся йому

на очі, більше бувай у Надії, а менше в гуртожитку. А там скоро літні вакації, поїдеш додому і за ці місяці той дурень, напевне, тебе забуде, знайде собі іншу дівчину.

— От, як би Бог дав, щоб він мене забув! Яка я була б щаслива, якби його здихалась! — повеселішала трохи Клава.

— Кажу ж тобі, що так буде! — підкresлено бадьоро вигукнув Грицько. А в серце вп'ялася тривога. Він знав, що не так легко буде Клаві здихатися цього "Дон Жуана", якого кляли й боялися дівчата.

Цього вечора більше говорив Грицько, Клава ж сиділа мовчки біля нього, зіщулившись і нагадувала злякане зайченятко під кущем, зацьковане злими собаками. Прийшов час іти додому. Клава, зіхнувши, встала з лавки:

— От і день минув, а я б хотіла, щоб він ніколи не кінчався, так мені не хочеться йти до гуртожитка. А як я його любила раніше та й весь інститут! Завжди кипить там життя. Рухливо, гарніро, весело... Тепер мені страшно туди йти, відчуваю, що там мене чатує якась велика неприємність...

— От, знову своє! Не знав я, що ти така боягузка! — пробував Грицько підбадьорити товаришку.

— Hi, Грицьку, я не хочу бути боягузкою! Я візьму себе в руки й спробую не думати про ту потвору та буду жити так, нібито його немає на світі взагалі, — і підвівши голову й виструнчившись, пішла з парку.

**

"Івана Танька вбито!!! Пролетаря, промінентного промовця, талановитого студента, мудрого керівника й виховника студентської молоді, людину кристалево чистої моралі, таємничо вбито підступною рукою ворога народу!" — галасували студентські стінгазети, кричали комсомольські підліпайли.

Видно, якийсь юнак, не витримавши більше знуцьань цього садиста, вирішив покласти їм кінець. Куля настигла Танька на веранді, біля самих дверей, коли він уночі вертався до гуртожитка. Веранда виходила в густий і великий садок, який і заховав таємницю цього вбивства.

Ховали Танька урочисто. Грала музика, все студентство С.-Г. Інституту йшло за домовиною, несли багато вінків. Над могилою говорилось безліч промов, у яких були погрози, що однаково вбивцю виявлять і покарають зі всією суровістю пролетарського правосуддя... Особливо верещав та близькав слинною теперішній секретар комсомольського осередку, товариш Воробйов: "Під землею знайдемо цього клясового ворога, він від нас ніде не заховатиметься! Коли треба буде, то сотню невинних знищимо, а злочинця покараемо!"

— і пронизливим оком впивався в студентів, що стояли перед ним німою стіною з закам'янілими обличчями й очима, втупленими в землю. Відчував, що ця молодь не зрадить таємниці, хоч би й знала, а тому скаженів ще більше.

**

Зустрівши ввечорі Клаву в умовленому місці,

Грицько здивувався, що вона й тепер була неспокійна, напружена, мовчазна.

— Клаво! Та ж нема вже твого ворога, Танька, що псуває тобі життя! Хоч і не добре радіти смерті людини, але я таки радію, що наше студентство позбулося цього садиста, що не давав жити спокійно.

Клава, помовчавши, тихо сказала:

— Ну, як же то можна радіти чиїсь смерті? Все ж таки, згинула людина та ще й молода...

— Людина?! Хіба ж то була людина? Він же був гірше від хижого звіра! От аж ніяк за ним не шкодую. Такі люди тільки псуєть усім життя! Покинь про це думати й починай жити спокійно й щасливо, як перед останніми неприємними по-діями.

— Та й не знаю, чи мені дадуть спокійно жити знову, — гірко всміхнулася Клава.

— Що ж там іще сталося? — стурбувався Грицько.

— О-о! Така собі не зовсім приємна розмова з Воробйовим...

— А йому чого від тебе треба?

— Після похорону він підходить до мене і так в'їдливо питаеться: "Ну, що "кісейная барішня", рада, що позбулася товариша Танька?" А я йому:

— От, дурний! — Хотіла сказати "кацапуро", та якось стримала язика, — що ти верзеш? Хіба ж можна радіти, що згинула молода людина! — А він мені тоді: "Ну, то не радій! Бо ще приайдеться не раз умитися гіркими"... I так глянув, що тіло мені затерпло.

Грицькові кольнуло в серце.

— А цьому "зайді" що від тебе треба? — обурився він. В ньому кипів гнів. Ще й цей шмаркатий кацапчук буде збиткуватися над чесними, ширими українськими дівчатами! Це вже занадто! Найбільше ж Грицька мучило те, що він не знав, як помогти дівчині, як охоронити її від напалів недоумкуватих комсомольських "вождів"?! Як Як?

— Чи ти, Грицю, думаєш, що він справді хоче й зможе зробити мені якусь прикрість, чи так тільки язиком ляпає? — перервала Клава невеселі Грицькові думки.

— Про це ж я і думаю зараз... Нібито немає нічого такого, до чого міг би причепитися цей недолугий "вождь"... Походження в тебе не "клясово-чуже". Бо хоч і не зовсім бідняцьке, але батьки — трудова інтелігенція. А в тебе самотеж немає ще ніяких "гріхів" проти влади. Так, що то той "воробей" тільки лякає тебе. Хотів показати, який він всесильний...

— Може, й так... Нібито я не маю ніяких гріхів перед владою, то й боятися мені нема чого...

— Та звичайно! Покинь про це думати. Давай поговоримо про щось приємніше. Ось, наприклад, про те, що завтра неділя, вільний день. Та ще ми тепер розбагатіли, отримали стипендії. Ну й давай завтра добре погуляемо. Скажімо, о дванадцятій я тебе зустріну біля твого гуртожитка і ми зразу підемо нап'ємося молока, або й кави з булочками, а може й з тістечками. Потім можемо піти в кіно, погуляти в парку, понад Дніпром, там тепер так гарно! I цілій день не будемо зга-

дувати про всякі неприємні справи. Будемо насолоджуватися пахучим весняним повітрям, говорити про всякі речі. Тобі, Клавочко, потрібний відпочинок, моральний і фізичний, бо ти дуже нервувалась останній час, і на все дивишся через чорні окуляри. А коли добре завтра відпочинеш, то життя не видаватиметься тобі таким сумним. Ну, Клаво, приймаєш мій плян на завтра?

— Охоче! Ти дуже добре придумав! Я погоджується, що коли відпочину добре, то справи не будуть видаватись мені такими трагічними. Я заспокоююсь і, нарешті, може, вже зможу вчитися, бо дотепер була така напружена, що й наука не йшла до голови.

Грицько зрадів, що йому вдалося трохи заспокоїти Клаву, і вона вже заговорила веселіше й бадьоріше.

По дорозі до гуртожитка говорив більше Грицько, хоч і був неговіркий вдачено. Але йому дуже хотілося розважити, розрадити свою моладеньку товаришку, що, як тепер він усвідомив, стала такою рідною й дорогою для нього. Найдорожча й найрідніша від усіх на світі!

Клава ж, слухаючи його, думала: Який цей Грицько добрий, щирий, чулий. Як він хоче мені чимсь допомогти... Милий! I потайки глянула на нього вдячно й ніжно. Та Грицько перехопив цей соромливий дівочий погляд, який йому сказав багато... I обережно, але міцно притис її руку до себе. Так вони йшли мовчки, обімнюючись поглядами й усмішками, не наслідуючись говорити про те, чим були переповнені їхні серця.

Ось уже й гуртожиток. Обоє подумали, як-то скоро вони дійшли. Грицько не випускав Клавині руки. Йому здавалося, що як тільки він відпустить її, зараз же, впаде каменем на неї велике нещастя і розчавить його кохану дівчину, таку ніжну, тендітну...

Клава підняла на Грицька очі:

— Грицю, а я таки боягузка... — винувато всміхнулася, — я боюся йти до гуртожитка. I міцно стиснувши Грицькову руку, додала пошепки:

— Боже, як страшно жити на світі! — А тоді вже звичайним голосом, — Ну, бувай, Грицю! — і швиденько поцокотіла закаблучками по сходах, кинувши вже згори: — До завтра о дванадцятій!

Грицько дивився на освітлені вікна будинку. — Яке ще нещастя впаде на любу дівчину за тими зачиненими дверима? — стурбовано думав, постояв, і поволі пішов вулицею. Спати йому не хотілося. Два почуття в його серці, не давали йому спокою. Перша любов радістю буяла там. Зустрів чудову дівчину, розумну, чесну й найкращу в світі! I вона його любить, він це відчуває. Як же не радіти? Але страх і тривога за цю любов, за свою кохану лягли тягарем на нього. Як її врятувати від небезпеки, як охоронити від того, що їй готове той рудий кацапчук? А що він готове їй прикрість, Грицько це відчував. Недобра слава йшла й про нового комсомольського "вождя". Мстивий, підлій, не кращий за вбитого Танька...

(Далі буде)

УКРАЇНСТИКА В ЧІКАГСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В студентських і наукових колах цілої Америки університет Чікаго знаний як притулок певного типу студента — високоінтелігентного індивідуаліста. Та ще й запеклого індивідуаліста! Це люди різних політичних та суспільних переконань — від крайньої лівиці до крайньої правиці. Тут не знайдете кипучого товарицького життя. Кожний зайнятий собою, своїми студіями, та головне своїми переконаннями.

В такій громаді одиниць час до часу появлялися відважні українці, два. Коли їх стало більше, як от на початку... шістдесятих років, вони об'єдналися в свій клуб і тішились, що в університеті Чікаго зібралось десять українців під одним дахом. В самому університеті, зокрема на факультеті славістики, ситуація була досить небідрядна. За словами Мирона Куропася, директора Marshall High School і докторанта педагогіки "факультет славістики при цьому університеті, один з найперших заснованих в США після другої світової війни, з самого початку дуже негативно ставився до всього українського. І за роки його існування жоден українець не закінчив докторської програми в славістиці". Перебороти негативне ставлення професорів в той час було не під силу.

Отже в половині шістдесятих років ця мала група українців, закінчивши студії, розійшлася. Десь в 1968 р. знову назбиралось кілька українців, і знову зав'язався український клуб, охоплюючи не лише дійсних студентів, але й алюмнів та працівників університету. І знову розпочалась "битва умів" за визнання українського.

Наставлення в університеті, на жаль, не змінилось. Як каже Надя Поточняк, магістер славістики, "На всі просьби ввести українську мову, чи літературу, чи лінгвістику, нам було сказано, що східні слов'янські мови вже заступлені найважливішою і найбільш популярною з них, російською. Крім того програма була так складена, що аспіранти мали право брати лише по одній мові, з ряду східніх та західніх слов'янських мов. А кому ж тоді потрібна українська?"

На факультеті історії, справи стояли не краще. Докторант Юрій Гаєцький застав цілковите занедбання української історії, та взагалі історії Східної Європи. Прохання упорядкувати ці студії були відкинуті.

В самому коледжі домагались викладу української мови студенти Мирон Долинюк та Олег Верес. "Пішли ми по л-ра Бута, декана коледжу, — розповідає М. Долинюк, — заявили, що ми жадаємо брати курс української мови. В огному журналі, що порівнює програми різних університетів США, вже роками згадують університет Чікаго, що готовий дати українську мову, коли нею зацікавляться студенти. Але нам Бут ясно сказав: української мови не потрібно, вже з східніх слов'янських мов даемо російську".

Зліва направо: Л. Шандра — голова Окружної Ради Союзу Українок Америки на Чікаго і околиці, д-р Едвард Станкевич — голова факультету славістики Чікагського університету та Віра Боднарук — магістер славістики.

Тому, коли з'явилася перша чутка про можливі відкриття курсу української мови у вересні 1970 р., це було, "як грім на голову", твердить поетеса Ганна Черінь, магістер лінгвістики і бібліотекарських наук. Як це могло статись? Чи може хтось нас натягає? Вертаючись до характеристики університету Чікаго, наведеної раніше, тут є люди дуже індивідуалістичних пристрастей, які керуються лише особистими переконаннями. Д-р Едвард Станкевич, голова факультету славістики і знаний лінгвіст, вже кілька літ працює над проблемою наголосу в українській мові. Невідомо, що саме зрештою спонукало його запропонувати українській громаді фінансувати курс мови. Можливо — заснування катедри української історії, мови й літератури в Гарварді, про які часто згадував д-р Станкевич. Не можна відкинути і впливу окремих аспірантів-лінгвістів, як Іван Гоман чи Віра Боднарук, які свою науковою працею постійно підкреслювали потребу поширеної української програми в Чікаго. В кожному разі д-р Станкевич переконався в цьому і тепер хоче конкретно свої переконання здійснити.

"Час найвищий", — каже студентка Леся Хіч. Богдан Олексюк, голова клубу, підкреслює: "Це великий крок вперед в розвиткові вищих українських студій, та взагалі в закріпленні постійного місця україністиці в американських університетах. Такий наслідок української програми в Гарварді є побажаний в багатьох інших університетах.

Чи це значить, що після 10-15 років зусиль, українську мову так легко введеться в університет Чікаго? Не зовсім. Лишається ще проблема грошей. Вже при першій згадці про гроші наша українська громада хапається за голову і вичерптає порожні кишени (крім Союзу Українок Америки в Чікаго). Коли стало ясно, що курс мови

УРЯД ПІДТРИМУЄ МІЖНАРОДНІ ПОДОРОЖУВАННЯ ТА ОБМІН

Молодь з усіх частин Канади захопилася подорожуванням і хоче подорожувати. Досвід, набутий в цей спосіб, промовистий: з 1967 року, в який відмічено столітні роковини незалежності нашої країни, 50 тис. канадців мали нагоду скористати з програм для подорожування та обміну молоді (ці програми були наслідком праці Комісії святкування століття незалежності).

Зацікавлення молоді Канади в цих програмах спонукали державний уряд розширити допомогу в цьому напрямку. Це значить, що уряд оплачує частину видатків на подорожування (звичайно поїздку в одному напрямку). Адміністрацією цих програм займається відділ подорожування та обміну міністерства "Стейт Секретарі" федерального уряду. Програми ці, доступні добровільним агентствам, розвиваються й набувають щораз більшої популярності з 1967 року. Агентства ці — це групи молоді, зорганізовані на добровільних началах, які зазначають мету, яку вони хотіть досягнути своїм об'єднанням, як, наприклад, поширення світогляду, ознайомлення з мистецтвом та культурою інших народів.

Обміни являють собою новий метод, або аспект, в загальній освіті окремих осіб та в розвитку людських запасів країни. Подорожування розширює світогляд, допомагає корисному нав'язуванню живих контактів, сприяє виясненню ідей та усуненню упереджень.

Усвідомивши корисність обмінів такого роду, федеральний уряд розглядає та регулює, за допомогою відділу громадянства міністерства "Стейт Секретарі", пляни, запропоновані різними організаціями на цілий рік. Для дослідження можливостей поширення існуючих програм та перегляду наслідків їх часто скликаються збори.

Наприклад, Роберт Стенбери, міністер відповідальний за громадянство, перебуваючи в місті

Бонн, Німеччина, у вересні 1970 року, зустрівся з старшим урядовцем центрального бюро розподілу праці у Франкфурті, щоб обговорити умови влаштування на працю не менше 350 канадців в Німеччині на літній сезон 1971 року.

Обміни стосуються не лише студентів, які, згідно з програмами подорожування та обміну, без сумніву є першими кандидатами. Значно зросла в цих програмах участь етнічних груп, індійців та ескімосів, молоді з середовища бідних, покалічених, перевихованих правопорушників, а також родин безробітних.

За 1970-71-ий фінансовий рік допомогу дістали 56 добровільних організацій приблизно на 2.700 молодих канадців. В минулому році учасники цих програм подорожування та обміну відвідали близько 20 різних європейських держав. Найпопулярнішими серед них були: Англія, Франція, Німеччина та Нідерланди. Учасники цих програм походили з усіх кінців Канади.

Загальна сума переведення 113 програм коштувала приблизно 770.000 дол. Уряд видав на них 115.000 дол. Включно з часом на переїзд, окрім проєкти тривали пересічно 28 днів. Подорожі до вибраних країн відбувалися виключно літаками.

Програми, яким подано грошеву допомогу, були різноманітними. Вони включали такі проєкти, як голландська програма *Werk Studenten* ("студенти, які працюють"). Ця програма дала нагоду 376 молодим канадцям провести три літні місяці на різних працях, або ж взяти курси в Європі. Після повернення додому переведено конкурсну письмову працю, яка запевнила дальше зацікавлення в проблемах як Європи, так і Канади.

Оркестри та хори також брали чималу участь в подорожуванні до інших країн та в обміні.

при Університеті Чікаго вимагає спонсора, то Окружна Рада СУА на Чікаго й околиці, очолена п. Л. Шандрою, та відділи округи ухвалили провести збіркову кампанію на цю ціль. Протягом трьох років треба збирати 2-3 тисячі доларів річно, щоб запевнити курс. Після цього часу буде можливість запровадити ще й професуру лінгвістики й літератури. Сам курс призначений для аспірантів-славістів, не для місцевих українських студентів — добрий спосіб познайомити цих запеклих індивідуалістів з важливістю україністики.

В кінці листопада 1970 р. представники СУА в Чікаго мали офіційну зустріч з д-ром Станкевичем, на якій було глибше обговорено виклад української мови. А в грудні 1970 р. відбулася ще й зустріч з деканом гуманістичних наук д-ром Робертом Стрітером, який щиро вітав шляхетний приклад українського жіноцтва — спонзорування курсу.

Тепер треба ще перебороти певну "індивіду-

альність", чи то може впертість, української громади, яка понад усе ставить свої особисті зацікавлення, але дуже тяжко вчиться думати й діяти як громада, на користь цілої громади. Введення українських студій в університетах, чи то в Гарварді чи в Чікаго, — що ширше, то краще — підвищує цілий рівень українців в Америці. Давно вже того домагалися поодинокі особи і найтяжчую роботу вже зроблено. Якщо вже й американці відгукуються на українські старання, то хіба ж українці мають мовчати? А найгучніше в Америці говорить долар. Нагода почути силу українців Чікаго буде на бенкеті, влаштованому Окружною Радою СУА і її відділами в неділю 21 лютого 1971 р. в *Ferrara Manor*, ввесь дохід з якого призначений на курс української мови. А промовлятиме там сам д-р Станкевич, тепер людина наших переконань, на тему "Русифікація в Україні".

М. ГАВРИЛЮК

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

Хор і ансамбль бандуристів філії ОДУМ-у в Торонті

Танцювальна група філії ОДУМ-у в Торонті

Танцювальна група філії ОДУМ-у у Філадельфії

ЯЛИНКА ЮН. ОДУМ-У

В Торонті 16 січня ц.р. відбулася традиційна ялинка Юн. ОДУМ-у, на якій було понад 60 дітей.

Пан Данилюк привіз велику гарну ялинку, яку юнодумівці залишки прикрасили. Референт Юн. ОДУМ-у п. Бабенко відкрив свято і побажав юнодумівцям весело бавитися. Бунчужна Анна Черняк почала колядку, до неї приєдналися юнодумівці, виховники і всі разом гарно колядували.

Потім під проводом бунчужної Олі Баран юнодумівці весело бавилися у різні гри, як от: "Хусточка", "Петре, де ти?", "Бомба" тощо. Вони тішилися і всі хотіли брати участь в грах.

Доріст Юн. ОДУМ-у на своїй першій одумівській ялинці виявляв своє задоволення захопленими вигуками і усмішками. Втімившись, всі посидали і слухали розповідь виховниці Віри Бабенко про історію свята ялинки, походження і значення різних прикрас на ній.

Після перекуски бавилися далі. Здавалося, цьому святу не буде кінця, але уже четверта година — час додому.

Через рік зустрінемося знову біля ялинки.

В. Б.

НОВОРІЧНА ЗАБАВА

Як і кожного року відбулася традиційна новорічна забава ОДУМ-у в Торонті в залі Кармонт Студіо, яку винайняли, можна сказати, в останню хвилину.

Завжди і бадьоро ново-вибрана управа філії та ще кілька членів філії взялися прибирати залю. Люба Харченко присвятила себе праці в кухні. Все, що вона приготовила було дуже смачне.

Зібралося понад 110 осіб. Оркестра "Ехо" забавляла гостей. Крім того, одумівки Наталка Байрачна, Стефанія Штик, Наталка Сандул, Шура Микитенко і Галина Звірховська на запрошення розважали своїм співом гостей. Маруся Бойко, голова Головної Управи Канади привітала присутніх — бажаючи їм щасливого нового року.

Весело й приємно зустріли

Табір ОДУМ-у Міннесоти

Згори вниз:

1. Навчання співу та гри на бандурі. Керівник Володимир Вовк.
2. Група таборовиків на озері. Керівник Олександр Гуща.
3. Смажимо ковбаски!

одумівці Новий Рік. Наступного року обіцяємо більшу залю і сподіваємося ще більше гостей.

Всіх, хто так чи інакше спричинився до успішної зустрічі Нового Року, зокрема Люbi Херченковій, сердечно дякуємо.

Управа філії Торонто

ЦІКАВА ВИСТАВКА

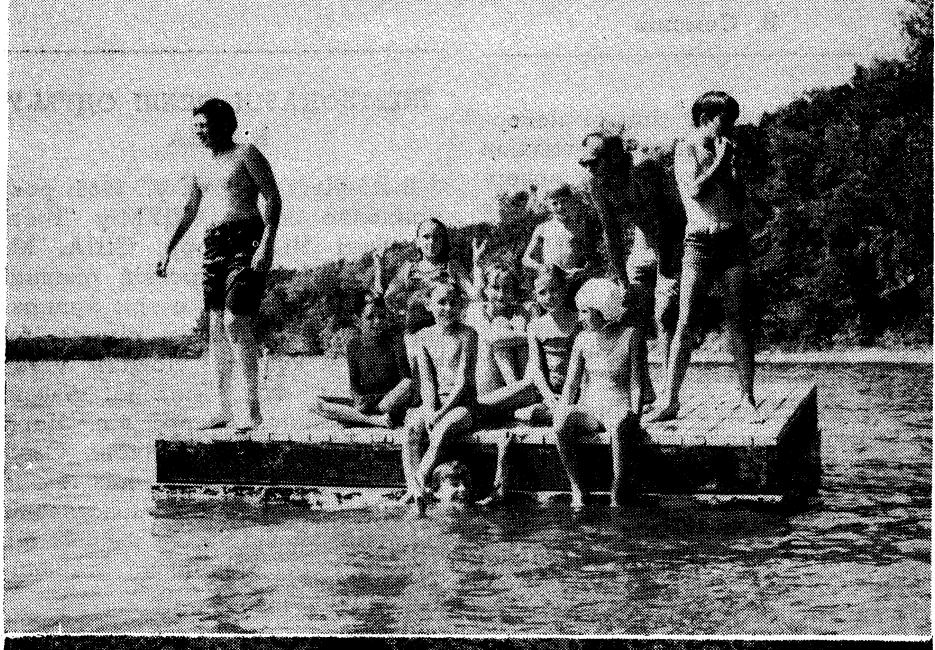
У неділю 27 грудня 1970 р. вперше в Монреалі була влаштована велика виставка української філателії і нумізматики.

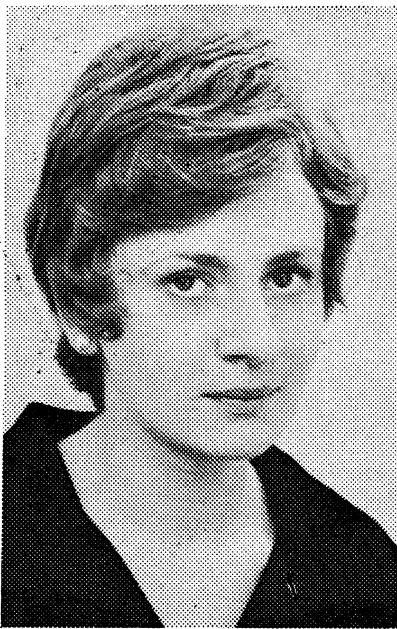
Відбулася вона під патрона-том філії ОДУМ-у в Монреалі в залі Української Православної Церкви Св. Покрови за ініціятивою І. Г. Передерія, який вклад чимало праці в цю цікаву виставку.

До участі в ній були запрошенні: Ст. Вербовий, п. Луговий, А. Гукало, інж. Климовський, п-і Слободян та д-р Роман Смик із США.

Треба сказати, що ця виставка була справжньою несподіванкою не лише для учасників-ентузістів філателістів, нумізматиків, але й для більшості відвідувачів, які признавалися під час оглядин, що думали побачити якусь невеличку збірочку значків, банкнот і монет, а побачили в гарно прибраній залі аж 14 довгих столів, заповнених зі смаком розставленими експонатами. Привертають увагу три збірки поштових значків, ковертів і листівок та чудова збірка грошей С. Вербового, а також прекрасна колекція наддруків державного герба з різних міст України в часи нашої державності П. Лугового.

Чудова також збірка листів д-ра Сміка, а зокрема збірка листівок поздоровлень із 16-ти країн, в тім кардиналові Й. Сліпому в день уродин та добре

В. Семенів

оформлена велика збірка недержавних видань поштових значків і гарна збірка поштових ковертів і листівок. Збірки інших учасників були теж гарні, але дещо слабше оформлені.

Були виставлені і філателістичні книжки переважно авторства заслуженого і невтомного працівника на цій ниві д-ра Голляна Максимчука з Чикаго.

Виставка ця була справжньою культурною імпрезою і треба віддати належне признання, як ініціаторам, зокрема головному — І. Г. Передерієvi, так і управі філії ОДУМ-у за прекрасне переведення її, належиться подяка Управі Жіночого Товариства ім. Лесі Українки за організовану каву.

Можемо вірити, що як наслідок цієї виставки буде організовано клюб філателістів і нумізматиків у Монреалі.

З нагоди виставки виготовлено спеціальний штамп на відзнаку цієї небуденої і цікавої події. Коверти з цим штампом можна набути у філії ОДУМ-у під адресою: ODUM — 2246 Rosemont Blvd., Montreal 331, P.Q., Canada.

А. С-вий

БАТЬКИ!

Чи Ви вписали своїх дітей до
ОДУМ-у?

Якщо ні, впишіть їх негайно!

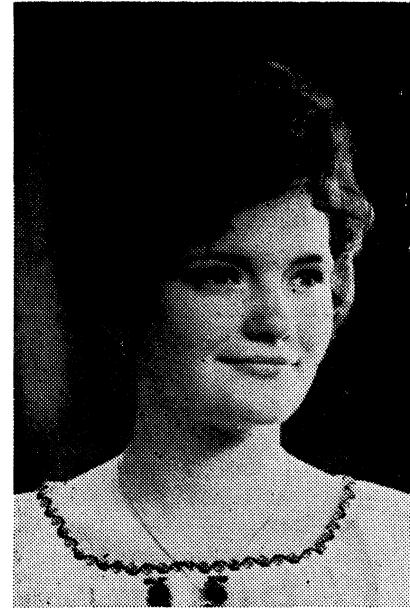
МАТЕРІ!

Чи Ви вписали своїх дітей до

Одумівки контестантки на королеву української преси 1971 р. в Канаді.

В. Семенів від журналу "Нові Дні" (ліворуч)

М. Корнієнко від двотижневика "Батьківщина" (праворуч)

М. Корнієнко

ЖЕРТВОДАВЦІ ОСЕЛІ ОДУМ-У В США

В 15-ліття ОДУМ-у, 1965 року придбано оселю ОДУМ-у "Київ" в штаті Нью Йорк, США. Міститься вона в гірській околиці. На 60 акрах землі є три будинки на 40 умебльованих кімнат, будинок — кухня з повним устаткуванням, три бангало, басейн для купання, озеро, ліс. Через оселю протікає потічок. Оселя є ідеальним місцем для відпочинкових таборів, фестивалів, пікніків, зустрічів, та місцем відпочинку для молоді та старшого громадянства.

Відповідальними за придбання її утримання оселі ОДУМ-у є мужі довір'я, головою яких є Іван Ваць. Головою оселі ОДУМ-у є, кільканадцять років підряд, Евген Кальман.

На придбання і утримання оселі ОДУМ-у багато осіб та організацій склали свої пожертви. Одні більші, другі менші. ОДУМ всім ім дуже, а дуже вдячний за підтримку.

Нижче містимо список жертводавців, що дали на потреби оселі від часу її придбання до 30-го грудня 1970 року сто і більше доларів. А такими особами чи організаціями є: Олексій Воскобійник — 1.150 дол., С. Пласка — 1.040 дол., Іван Ваць — 993.98 дол., Евген Кальман — 846.74 дол., Володимир Жибурт — 507.17 дол., Федір Корсунь — 505 дол., Софія Гаєвська — 500 дол., П. Левченко — 480.19 дол., Петро Гурський — 340 дол., Петро Стокальський — 317 дол., Іван Воскобійник — 310 дол., Віктор Крейко — 289.31 дол., Іван Гладун — 275 дол., Семен Лободенко — 270 дол., Є. Піддубний — 250 Сергій Євсевський — 235 дол., М. Граур — 210 дол., по 200 дол. — А. Ваць і Антін Філімончук, по 190 дол. — В. Дорошенко, по 185 дол. — Іван Павленко, по 175 дол. — Г. Білоус і І. Зінченко, по \$170 — О. Шудрий, М. Малий, Евген Федоренко, по 160 дол. — І. Самчук, по 150 дол. — Олексій Шевченко, І. Хейлик, М. Павленко, та А. Радомський, по 135 дол. — М. Стройник, по 130 дол. — М. Чепраха, Віктор Росинський, Кость Степовий та Г. Омельченко, по 125 дол. — О. Богдан, Іван Стойко, І. Журавель, В. Мартиненко, Юрій Криволап та Микола Ваць, по 120 дол. — Ф. Гичко, О. Мельниченко, В. Бойко, В. Гаврилко, по 110 дол. — П. Шепель, В. Григоренко, по 105 дол. — О. Дерев'янко, по 100 — дол. — О. Писий, П. Шкварко, Г. Сидорець, М. Шабельник, М. Степаненко, О. Антоненко, І. Алфімов, А. Ткачук, В. Криволап, М. Шульга, П. Косенко, О. Косенко, М. Слинсько, С. Кизима, Ол. Коновал, Д. Завертайло, М. Мандибура, І. Гасин, М. Шаблій, Вол. Котенко, Ів. Праско, Ів. Білик, Дм. Наливайко, С. Корсун, Пант. Гурський, П. Сенько, Г. Тухар, В. Пустовий, М.

**Королева української преси
1971 року з князівнами.**

Королева — Ірина Макарик від часопису "Студент" (в центрі).

Перша князівна — Леся Ткаченко від радіопрограми "Пісня України" (ліворуч).

Друга князівна — Дарія Роздольська від журналу "Крилаті" (праворуч).

Дробот, М. Іваницький, В. Остапенко, П. Довбачук, Ф. Бойко, М. Квітка та Б. Преско.

На придбання оселі ОДУМ-у філії ОДУМ-у США внесли такі суми: 2.000 дол. — Клівленд, 1.318 дол. — Філадельфія, 950 дол. — Чікаго, 902.03 дол. — Трентон, 800 дол. — Нью Йорк, 500 дол. — Ньюарк, 300 дол. — Сирекюзи, 200 дол. — Рочестер та 100 дол. — Бріджпорт. Головна Управа ОДУМ-у США дала 1.000 дол., ЦК ОДУМ-у 200 дол., осередок ОУРДП з Філадельфії — 200 дол. та УНСоюз — 150 доларів. Всім щира подяка!

СПОРТ

24 січня цього року при Laurier Collegiate в Торонті одумівська дружина з відбиванки "ОДУМ" брала участь в Ontario Volleyball Association Senior "B" Play-offs і виграла у всіх чотирьох гратах:

ОДУМ	15	Унгарці	2
ОДУМ	15	Унгарці	13
ОДУМ	15	Слов'яни ("Settlement")	10
ОДУМ	15	Слов'яни ("Settlement")	10

**Ч и т а й т е! Передплачуйте!
П о ш и р ю т е!
"М О Л О Д У У К Р А І Н У"**

ХРОНІКА

УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДКИ В ЖЕНЕВІ

Заходами журналіста і громадського діяча М. Єремієва у студентській домівці в Женеві, Швейцарія, група студентів виконала українські колядки і пісню "Ой казала мені мати" французькою мовою у перекладі М. Єремієва. Деякий час тому організатор цього виступу прочитав для швейцарських студентів доповідь про українську літературу "Від Шевченка до Маланюка".

ДИСЕРТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У грудні минулого року в Ньюйоркському університеті Семен Погорілій захистив дисертацію на наукову ступінь доктора філософії, написану українською мовою. Тема дисертації — "Неопублікований Винниченко". Після багатьох запитів до дисертанта, виступу офіційних рецензентів і цікавої дискусії комісія позитивно оцінила працю С. Погорілого і надала йому звання доктора філософії.

ДРУГЕ ЧИСЛО ЗАХАЛЯВНОГО "УКРАЇНСЬКОГО ВІСНИКА"

(УІС "Смолоскип"). На Україні поширюється у відписах друге

число захалявного журналу "Український Вісник".

Друге число "Українського Вісника" дещо різиться від першого — своєю спрямованістю та поширенням тематики. Одним з найважливіших документів у цьому числі — це стаття "Прокатебівський самвидав", в якій розказується як агенти КГБ стараються фальшувати захалявні матеріали та йти на різні провокації, щоби дискредитувати рух опору на Україні та авторів деяких захалявних матеріалів і документів.

Другий випуск "Українського Вісника" з'явився на Україні в травні 1970 року і він має 58 сторінок машинопису.

В Торонті є коло 600 українських інженерів і техніків, 300-400 вчителів початкових і середніх шкіл та викладачів університетів, також чимало лікарів і юристів.

—○—

Українське співоче товариство "Кобзар" і почесний громадський комітет влаштували у Філадельфії 12 грудня м. р. святочний концерт на відзначення 50-річчя композиторської і виконавчої діяльності Антона Рудницького.

Видавництво Українського Конгресового Комітету Америки видало англійською мовою монографію сл. п. проф. Теодора Луцева про одного з перших українських імігрантів у ЗСА священика Агапія Гончаренка.

НА ПРЕСУ

До п-ва Шури та Олекси Кириченків прийшли друзі і знайомі привітати їх з великим святом Різдва Христового. Господарі запросили гостей до столу, перед тралезою внуки господарів прочитали "Отче наш" і зворушили тим всіх присутніх.

За великою бесідою не забули й про пресу. На тарілку п-ї Данилюк наскладали для "Молодої України" 13.00 дол.

Сердечна подяка всім.

Ф. Б-ко

**

Королева Єлизавета замовила сковоще проти літаців, де вона має переховувати посуду золоту і срібну вагою... 10 тонн.

РОЗМАІТОСТІ

Головне реклама

В одному ресторані Кельна висить табличка: "Якщо Вам сподобалось у нас, розкажіть про це Вашим друзям, якщо ж Ви чимось незадоволені, порекомендуйте нас своїм ворогам".

Світовий рекорд крадіжок

Під час судового процесу в Кіото підсудний Хаято Нішімуро вкрав два годинники у поліцай, які його охороняли, гаманець у свого адвоката і окуляри у судді. Японська преса твердить, що це світовий рекорд крадіжок.

Як схуднути

Щодо цього відома кінозірка Ліллі Паммер висловилась так: "Всі поради щодо дієти обминають одну обставину: щоб схуднути на один грам, треба мати цілий кілограм залишої волі!"

Людина й машина

Різницю між системою мислення людини і системою мислення електронно-обчислювальної машини

З УКРАЇНИ

"ЗАПОРІЗЬКА СІЧ" НА ОСТРОВІ ХОРТИЦЯ

За повідомленням київської преси, з 1971 р. на славетному козацькому острові Хортиця на Дніпрі розпочнуться великі будівельні роботи для часткового відтворення Запорізької Січі як заповідника-парку. До заповідника включено: острів Хортицю, острів малу Хортицю і три скелі — "Три стовпи", "Середню" та "Близнюки". Там буде збудовано музей-панораму, парк, скульптурну групу "Козаки в дозорі", буде увічнено кілька історичних місць на Хортиці, а саме "Стежку Тараса", "Музичну балку", "Чорну скелю", "Зміїну печеру".

—○—

При видавництві "Мистецтво" в Києві створено колегію для вивчення та підготовки до друку рукописної спадщини Л. Курбаса.

ни один фахівець проілюстрував на такому прикладі.

Ми маємо два годинники, один з них звичайний, наручний, другий — дитячий, без механізму, стрілки на його цифербліті на малювані. Треба розв'язати питання, який з обох годинників точніше показує час. Людина без сумніву, вкаже на звичайний годинник. А машина обере іграшковий. Її аргумент: стрілки іграшкового годинника двічі на добу на коротку мить показують точний час, а годинник з механізмом ніколи.

—○—

ПЛАСТМАСОВЕ ДНО

Одна з американських фірм розпочала випуск армованого найлоном матеріалу з полівінхлориду, що ним вистилятимуть дно озер. Тому що цей матеріал не пропускає сонячних променів, рослинність, що опиняється під ним, гине. Нешкідливе для фауни синтетичне дно повністю припиняє процес заростання водойм.

РІДКІСНА ФОТОГРАФІЯ

Співробітник Київського Літературно-меморіального Музею Лесі Українки С. Кабан пройшов і проїхав багато десятків кілометрів на Полтавщині, побував у музеях, у будинках старих людей, доки добився віднови майже 50 прізвищ з усіх 60 осіб зображеніх на рідкісній фотографії, що потрапила до Музею Л. Українки. Тепер встановлено, що фото було зроблене в м. Полтаві в 1903 році, з фотографувались тоді група учасників відкриття пам'ятника Іванові Котляревському. Між зфотографованими і встановленими особами є багато видатних діячів української культури, в тому письменник Василь Стефаник, поетка Ганна Барвінок, академік Агатаангел Кримський, письменник Михайло Коцюбинський, чоловік Лесі Українки музиколог Климент Квітка та ін.

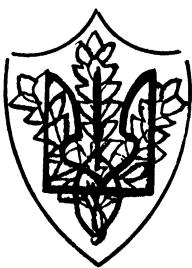
Климент Квітка довгий час перебував на засланні, а опісля працював у Москві, бо йому було заборонено жити в Україні.

Людина - амфібія

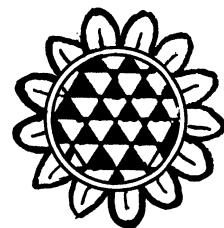
Серед хвиль мчить людина-амфібія. Вона поспішає на допомогу потопаючому. На спині у неї — ранець. То власне, двотактний двигун із гвинтом. Його запускають шнурком, перекинутим через плече, а тому руки плавця вільні. Швидкість регулюється поворотом держака. "Машину для плавання" сконструювали в Англії.

Удар по пацюках

В Японії для транспортування харчових продуктів почали застосовувати легкі контейнери з полістирену. В полістирен додають спеціальну хемічну речовину, що відстражує пацюків. До того ж контейнери пофарбовано у ненависний для пацюків блакитний колір. Нещодавно такі контейнери вирішили застосувати і меблеві фірми, бо під час перевезення меблів морським шляхом суднові пацюки завдають фірмам серйозних збитків.

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

ВЕЛИКА ПОЕТКА

Цього року українці цілого світу відзначають 100-річчя з дня народження великої української поетки Лесі Українки.

Народилася Леся Українка (Лариса Петрівна Косач) 25 лютого 1871 р. в м. Новоград-Волинському, в небагатій шляхетській родині Петра і Ольги Косачів. Дитячі роки її пройшли серед чудової волинської природи; вона бавилася з селянськими дітьми і переймала від них народні пісні й живу українську мову. Але незабаром захворіла на туберкульозу кісток, яка мучила її ціле життя. Невимовні фізичні страждання надовго приковували Лесю до ліжка, але вона мужньо зносила їх.

Лесина мати, відома українська письменниця Олена Пчілка (псевдонім) прищепила своїм дітям любов до рідної мови, пісні, народу, України, а також пробудила зацікавлення до літератури і вивчення мов.

Уже в дитячому віці Леся виявила надзвичайну пам'ять і великі здібності до вивчення мов і гуманітарних наук: у чотири роки навчилася читати, у п'ять — писати, згодом опанувала, за допомогою матері й домашніх учителів, німецьку, французьку, латинську та старогрецьку мови. Пізніше, вже дорослою, самотужки вивчила англійську, італійську, польську і болгарську мови.

Перший свій вірш "Надія" Леся Українка написала дев'ятилітньою дівчиною. Друкувався почала з тринадцяти років.

Не діставши через хворобу систематичної освіти, вона наполегливо працювала над собою і стала однією з найосвіченіших людей свого часу. Всебічно обдарована, з тонким відчуттям музики й малярства, людина філософського мислення вона виявила велетенський талант у поезії. В ній поєдналися поетичне обдаровання і велич духу, ясний розум і незламна мужність, ніжна жіночість і непохитна відданість своєму народові, Україні, а крім того ще — широка освіченість, глибокі знання, невтомна працьовитість, гостра вимогливість до своїх творів. Понад усе вона ставила любов до поневоленого рідного краю, до свого народу і боротьбу за його визволення вважала найвищою метою свого життя. Вона написала сотні

Леся Українка. Фото 1878-79 р.

НАДІЯ

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія сама:

Надія вернеться ще раз на Україну
Поглянути іще раз на рідну країну,
Поглянути іще раз на синій Дніпро, —
Там жити чи вмерти, мені все єдно;

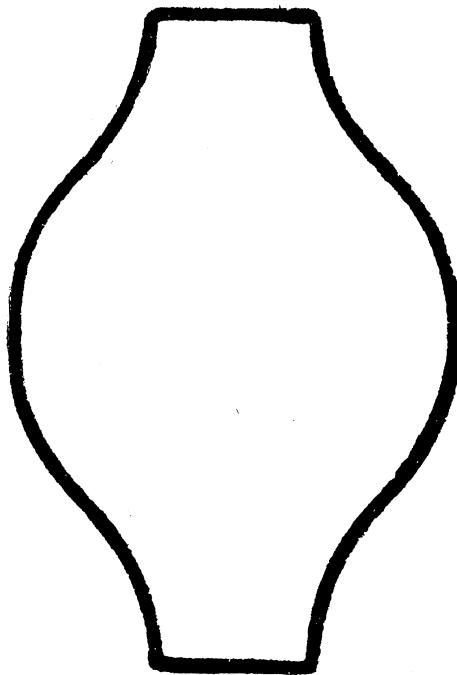
Поглянути іще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкії гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема.
Зосталася тільки надія одна.

(1880)

творів, багато з них перекладено на чужі мови.

Лише сорок два роки прожила велика дочка України. Її життя це приклад вогнистої любові до рідного краю і служіння йому. Вогонь її поезії світить нам здалека і освітлює дорогу в майбутнє.

НА ДОЗВІЛЛІ

І. Головоломка

Перемалюйте зображену фігуру на аркуші паперу, розріжте на три частини і складіть з них квадрат.

Головоломка II

Чи був у цьому столітті такий рік, що коли його записати цифрами, а папірець повернути верхнім краєм униз, то число, яке вийде на повернутому папірці, показує той самий рік.

Веселі жарти

- Спробуйте правою ногою креслити на підлозі коло, а правою рукою в цей час писати в повітрі своє прізвище.
- Витягніть наперед долоню правої руки. Не згиняючи решти пальців, притисніть мизинець до долоні.

Чи знаєте ви музичну

1. Що таке кантата? 2. Як називається повний словесний текст опери або оперети? 3. Як називається найбільший музичний інструмент з сімейства скрипок?
4. Пригадайте ім'я та прізвище головного героя опери "Запорожець за Дунаєм". 5. Які опери написав М. В. Лисенко на сюжети творів І. Котляревського? 6. В якій симфонії Й. Гайдена виконавці гасять свічки на своїх пультах і по черзі залишають сцену?
7. Скільки років було В. А. Моцарту, коли він написав першу оперу?

Головоломка III

Який знак треба поставити між написаними поряд цифрами 2 і 3, щоб вийшло число, яке більше двох, але менше трьох?

Відповіді на кросворд в ч. 186

По горизонталі: 2. Україна. 4. Богдан. 8. Максим. 11. Панщина. 12. Гармата. 13. Варшава. 16. Замостя. 20. Пістоль. 21. Селянин. 22. Батог. 23. Туреччина.

По вертикалі: 1. Рада. 3. Козак. 4. Нечай. 5. Богун. 6. Литва. 9. Київ. 10. Орда. 14. Реєстр. 15. Берестечко. 14. Сотник. 18. Салдат. 19. Шляхта.

Відповіді на "Чого і чому?"

Форма лавок. Спина людини трохи вигнута. Отже, спинки і сидження лавок роблять такої форми, щоб вони приблизно повторювали вигин спини людини, яка сидить; сила тиску тіла людини на такій лаві розподіляється на більшу площа, і відпочивати на ній зручніше.

Угамаку. Під вагою тіла гамак прогинається, площа стикання вірьовок гамака з тілом людини збільшується, тому сила тиску розподіляється на більшу площа; на кожну одиницю поверхні гамака припадає менший тягар, тиск менший і лежати в гамаку порівняно м'яко.

Зоологія і фізика. Лось має на кожній нозі ратицю (роздвоєне копито), у якій є перетинка. Коли він біжить, ратиця розсувався, перетинка натягується, вага тіла тварини розподіляється на порівняно більшу площа опори і лось не грузне.

Спорудження будинка. Тиск на фундамент під час спорудження будинка в цьому разі буде скрізь однаковим, осідання, яке може спричинити тріскання стін, не буде.

По піску. Ходячи по піску доводиться виконувати непродуктивну роботу на розсування його часток. Крім того, через те, що пісок сипкий, не має достатньої точки опертя для відштовхування.

ВІД КОМЕДІЇ ДО ТРАГЕДІЇ

Відомого німецького письменника, літератора й театрознавця професора Йоганна Енгеля запросили на вечірку до одного берлінського багатія. В тому домі дуже мало зналися на літературі й театрі, просто господиня хотіла показати своїм гостям, які, мовляв, в неї знайомі.

Енгель відразу ж зрозумів, для чого його сюди запросили, він почував себе дуже ніяково, докоряв собі самому, що прийняв запрошення.

Коли ж господиня попросила гостя, щоб він коротко пояснив різницю між драмою, комедією і трагедією, бо вона, мовляв, трохи плутається в цих питаннях, Енгель остаточно урвався терпець.

— Як би вам пояснити все це, щоб ви краще зrozуміли? — відповів Енгель. — От, скажімо, ваша необізнаність у цьому питанні, вельмишановна пані, це для мене звичайна драма, для ваших знайомих — це вже комедія, а для вас самої — справжня трагедія. Бачите, як це все складно!

КОЛИ ВИСТАЧАЄ ПОРОХУ

Один читач звернувся до англійського письменника, автора численних детективних романів Едгара Уоллеса з таким зауваженням. Мовляв, письменникові слід ощадніше поводитися з боєприпасами, в його творах надто вже багато стріляють.

Едгар Уоллес відповів читачеві.

— Навіщо мені заощаджувати боєприпаси? Кожна моя нова книга приносить мені досить пороху!

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

ЩЕПЛЕННЯ ПРОТИ КАРІЄСУ

Американські вчені працюють зараз над вакциною, яка має перемогти карієс. За новими теоріями карієс зубів викликають певні бактерії, і нова вакцина повинна або знищувати їх або запобігти їхньому розмноженню.

ГУМОР

Такого нема

Молодий батько, у якого народився первісток, телеграфує своєму братові: "Щойно з'явився Юрко, твій племінник".

На другий день отримав відповідь: "Племінника в мене немає, жени приблуду в шию".

Контрольна з аритметики

Прийшла Оленка із школи та з порога до матері:

— Мамо, а у мене п'ятірка з контрольної по аритметиці.

— Не може бути! — здивувалась мама. — Мабуть списала у когось?

— Та списала у Валі, він сидить поруч мене — призналася Оленка.

Мама хотіла налякати її:

— Не смій більше списувати, бо будеш косоокою.

Через деякий час Оленка знову похвалилася п'ятіркою.

— Я ж тобі казала не списувати, бо будеш косоокою.

— А я дивилася прямо. Я списувала у Миколи, який сидить попереду мене.

Тільки один

Онук запитує дідуся:

— Діду, а ви були колись малими?

— Був.

— І оце у вас за все життя тільки один зуб виріс?

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Філія ОДУМ-у, Торонто, Канада	\$50.00
Філія ОДУМ-у, Філадельфія, США	25.00
Лисий Володимир, Манітонка, США	6.00
Несін Олена, Нью-Йорк, США	6.00
Педенко Віктор, Вілловдейл, Канада	5.00
Педенко М., Лондон, Канада	5.00
Котульський Микита, Торонто, Канада	5.00
Іващенко Іван, Чікаго, США	5.00
Нечай Віра, Монреаль, Канада	3.00
Матвіїв Ніна, Лондон, Канада	2.00
Сидорець Григорій, Трентон США	2.00
Всім жертводавцям щиро дякуємо!	

Адміністрація "М. У."

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАВ:

Токар В., Ніагара Фалс, Канада	2
-----------------------------------	---

—○—

НАДЗВИЧАЙНІ НОВИНИ

Три пляшки французького вина "Шато Лафіт" 1870 року, продано в Чікаго американцеві з Нью-Йорку за 7.300 нов. франків.

West End Radiator Service

Specializing in
Recoring, Repairing & Cleaning
Radiators of all sizes & kinds

OIL COOLERS - HEATERS
Free Pick-up & Delivery
Open Evenings

MIKE LYSENKO

2624 St. Clair Ave. W.
(West of Jane St.)

Toronto 9, Ontario

TEL.: 763-7575

If busy call 762-0607

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 Jane Street

Toronto 9, Ontario

24-годинна скора і солідна
обслуга!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: 766-3040

ОБСЛУГА ГАРАНТОВАНА!

Е. ДУМИН

пропонує
СВОЇМ КЛІЄНТАМ
ВИБІР ЧОЛОВІЧОГО

i

ХЛОП'ЯЧОГО ОДЯGU
на осінній та зимовий
сезон.

550 QUEEN ST. WEST

Toronto, Ont.

Tel.: 364-4726

—○—
Без пристрасти до книги, без
матеріалізації цієї пристрасти
людині недоступні культура сучасного світу, інтелектуальне й
емоційне вдосконалення.

ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:
віталень, спалень, ідалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street
Toronto. Ontario
Telephone: EM 4-1434

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
**FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте олію в нас.

Наши телефони:
Tel. Office: LE 6-3551
Tel. Night: RO 2-9494

If not delivered please return to:

МОЛОДА УКРАЇНА

Postal Station "M", Box 40
TORONTO 21, ONT., CANADA

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить до 8% за заощадження
- Малі і великі, особисті і моргеджові позички
- Життєва асекурація на ощадження до \$ 2.000 позички до \$10.000
- Особисті чеки; чеки для подорожуючих
- Оплата за газ, електрику, воду, і телефон
- 20 років на службі Рідного Народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ.

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В
SO-USE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.
406 Bathurst Street
Toronto 2-B, Ontario

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ
БРАТСЬКА ЗАПОМОГОВО-ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ
В АМЕРИЦІ І КАНАДІ

що нараховує понад 24 тисячі членів і понад \$8,500.000.00
членського майна.

Український Робітничий Союз має добірні найновішого типу поліси обезпечення на дожиття і на посмертне для старших і дітей членів. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає своєму українському народові морально і матеріально в його стремлінні визволитися з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Помагає матеріально освітньо-культурним, видавничим, церковним та спортивним справам. Помагає матеріально незаможним, здібним в науці, українським студентам у вищих школах. Видає свій, демократичного напрямку часопис-тижневик "Народна Воля" українською і англійською мовами та англомовний журнал для молоді "Форум". Для вигоди своїх членів і всіх українців провадить літню вакаційну оселю "Верховина" з мальовничим розкішним парком, модерно устаткованими кімнатами, купанням у власному природньому озері та купальному басейні, спортом і культурного розвагою в Кетскільських Горах в Глен Спей, Н. Й.

Головний осідок УРСоюзу:
440 WYOMING AVENUE, SCRANTON, PA., U. S. A.

Телефони: 342-0937 або 347-5649